

THE POLISH INSTITUTE
and SIKORSKI MUSEUM
20 PRINCES GATE LONDON SW7 1PT

B. I. 106 / A
vol. 1 - 31

OZ 1 DP

+

Centralna Szkoła Podoficerów KOP

69 stron paginowanych

Nazwa zespołu: RELACJE Z KAMPANII 1939 ROKU

Nazwateczki: Relacje z Ośrodka Zapasowego 1 Dywizji Piechoty

Sygn. archiw.: B. I. 106 / A

L.p.	data	treść	ilość stroj
1.	21. II. 1942	<u>1 Pułk Piechoty Legionów</u> ppor. Abram GOLDBERG: relacja leżana baonu marszowego 1 pp	1
2.	20. II. 1942	kapr. podch. rez. Zdzisław Bogusław WŁODEK: relacja z 1 komp. CKM	2
3.	B. D.	ppor. Jan MINDAK: relacja plutonowego podchor. rezerwy dow. drui 1 komp.	2
4.	B. D.	ppor. rez. Bogdan Jęży PTASZYŃSKI: relacja oficera gosp. 1 pp.	2
5.	19. VII. 1942	ppor. rez. Tadeusz SOBOLEWSKI: relacja adiutanta 1 Batalionu Zapasowego	2
6.	21. VII. 1942	ppor. rez. Wilhelm SOMMER relacja d-cy plutonu 1 komp.	2
7.	10. XI. 1943	ppor. rez. Tadeusz CHRONOWSKI: relacja plutonowego podchorążego 1 Baonu Zapasowego 1 komp.	2

Nazwa zespołu: RELACJE Z KAMPANII 1939 ROKU
 Nazwateczki: Relacje z Ośrodka Zapasowego 1 Dywizji Piechoty
 Sygn. archiw.: B. I. 106 / A

L.p.	data	treść	ilość stroj
		<u>5 Pułk Piechoty Legionów</u>	
8.	20. <u>VII</u> . 1942	kpt. Jan DRAGON : relacja do cy kursu podchor. 5 pp	1
9.	27. <u>VII</u> . 1942	por. rez. Kazimierz Zygmund STRĄCZYŃSKI : relacja d-cy plut. 8 kamp.	3
10	21. <u>VII</u> . 1942	por. Roman Jęży FRIKKE : relacja d-cy 9 kamp. 5 p.p. leg.	2
11.	B.D.	ppor. rez. Edmund Henryk SARCEWICZ : relacja oficera gospo-darczego 5 p.p	4
12	9. <u>XI</u> . 1943	ppor. rez. Władysław MORAWSKI : relacja z-cy d-cy 9 kompanii 5 pp	2
13	19 <u>X</u> . 1943	kpt Stanisław Władysław FALISZEWSKI : relacja adiutanta plutonu 5 pp	1
14	12. <u>XI</u> 1943	ppor. rez. Mieczysław WOJTASIEWICZ : relacja lekarna 7 komp. Sanitarnej 5 pp.	1

Nazwa zespołu: RELACJE Z KAMPANII 1939 ROKU

Nazwateczki: Relacje z Ośrodku Zapasowego 1 Dywizji Piechoty

sygn. archiw.: B.I. 106 /A

L.p.	data	treść	ilość stron
		<u>6 Pułk Piechoty Legionów</u>	
15.	B.D.	por. Tadeusz Aleksander DYRECKI: relacja	4
16.	27. <u>VII</u> .1942	por. Leon DZIENNIAK: relacja oficera do specjalnych zleceń 6pp	4
17	3. <u>VIII</u> .1942	por. Włotor OSTROWSKI: relacja d-cy komp. C.K.M.	1
18	21. <u>VII</u> 1942	por. Eugeniusz DOBOSZ: relacja	1
19.	24. <u>VII</u> .1942	por. Leon MICHALEWSKI: relacja d-cy kompanii 5 6pp	3
20.	19. <u>II</u> .1942	por. rez. Franciszek URBANOWICZ: relacja oficera montowego 6pp	3
21.	B.D	por. Tadeusz CYBRUK: relacja pppor ofcer 4 kompanii 6pp	2

Nazwa zespołu: RELACJE Z KAMPANII 1939 ROKU

Nazwateczki: Relacje z Ośrodka Zapasowego 1 Dywizji Piechoty

Sygn. archiw.: B. I. 106 / A

L.p.	data	treść	ilość stron
22.	22. <u>VII</u> 1942	<u>6 Pułk Piechoty Legionów</u> ppor. Stanisław A. Walter SZCZEPAŃSKI: relacja d-ty kompanii marszowej 6pp	4
23	24. <u>VII</u> 1942	ppor. Władysław ALEKSANDROWICZ: relacja instruktora broni w kompanii C.K.M	2
24.	B. D.	por. Alfred Franciszek KOLATOR: relacja d-ty 8 kompanii 6pp	2
25	15. XI 1943	por. rez. Bronisław HURYN: relacja wzp. 6 kompanii szturmowej 6pp.	4
26	26. <u>X</u> 1943	por. Tadeusz WESTWALEWICZ: relacja d-ty kompanii C.K.M. <u>Centralna Szkoła Podoficerów KOP</u>	1
27	B. D.	major St. st. Stanisław BARGIELSKI: relacja d-ty batalionu front KOP	2
28	B. D.	podpor. rez. Remigiusz DEGÓRSKI: relacja d-ty plutonu C.K.M	2

Nazwa zespołu: RELACJE Z KAMPANII 1939 ROKU

Nazwateczki: Relacje z Osłodka Zapasowego 1 Dywizji Piechoty

Sygn. archiw.: B.I. 106/A

L.p.	data	treść	ilość stron
29.	11. <u>VII</u> . 1942	ppor. por. Jan BRZOSTOWSKI: relacja oficera 6-tej a potem 4-tej kompanii	3
30.	21. <u>VII</u> . 1942	por. por. Bolesław KLEPACKI: relacja d-ty II plutonu 1 kompanii C.K.M.	2
31.	8. <u>XI</u> . 1939	por. rez. Stefan FRICK-WORONSKI: relacja Hannego - szpital	1
32.	18. <u>IX</u> . 1939	Zarządzenie d-ty III Bawaru OZ 1 DP Leg dotyczące otwarcia ognia do napoleończyków Sowieców (kopie)	1

1. p. p

REFERAT
HISTORYCZNY

Goldberg Abram ppz. lek

v 1939₂ leżon bet. nagn. 1 ppz.

a) zezwól - leżon (1 ppz & mem.)

b) data powołania - pierwszy dzień mobilizacji t. 1/10-39.

Przebieg walk:

APW 16138

Beteljon, leżonem którego ja byłem, będąc rezerwowym w polu w nieporozumieniu pomiędzy Brytanyjczykami a Niemcami, został du. 7 września 1939₂ zastopowany przez lotnictwo niemieckie, w wyniku czego było 2 zabitych i 5^{tych} rannych. Jako leżon bataljonu rezerwowego beteljonu punkt opatrunkowy zastopowany rannymi i ewakuowanymi idąc do szpitala.

Poraz drugi bataljon był zastopowany du. 14 września pod Kortopolem, gdzie zginął 1 szef i 4^{tych} było rannych. Du. 17 września u nas bataljon został atakowany przez czołgi i kawalerię sowiecką 5 godzin operacyjną nie, ale w końcu musielismy stracić broni i tego dnia t.j. 17 września 1939₂ razem z bataljonem dostaliśmy się do niewoli sowieckiej.

21-11-42.

Goldberg Abram
ppz. lek.

Dziś ma 205 ppz !

- 1

B.I. 106/A/1

02 19. P. (1. p.p. - 1 komp. chm)

M.p. 20 lutego 1940
(W. Lw.)

Wrodek Stanisław Bogusław
k.p.s. podch. rez. 3 K K 1/m
w r. 1939 - 1 komp. C.K.M.
1 p.p. Leg. - Ostr. Zapas. 1 Dyw. Piech. Leg.
- w reżymie paristw.

135/-

APW 16556

B.I. 106/A/2

2.

B I 106/A

1. W dniu 30 sierpnia 1939. zostawem mobilizowa-
wany z przydziałem do 1 p.p. Leg. - Wilno, dokąd przyby-
łem 4 września. Powiewały masowe oddziały pułku
już wyjechały, więc przydzielono do Światka Zapasowego
1 Dyw. Piech. Leg. - 1 komp. C.K.M., gdzie porostawiam
do chwili spramianienia Wilna i przejścia na Litwę.

Interes jest ten czas twórcy pracy nad zorganizowa-
niem nowych oddziałów masowych z ujęciem w nich rezer-
wistów siołnie i wileńszczyzny. Poratym rajce byliśmy
przy kopaniu rowów p-lstu.

W dniu 17. IX. 1939. dowiedziałem się o pniekroczym
grupie pniekroczym bolszewickie. Tejże dnia o godz. 16.
wymianowaliśmy zorganizowaliśmy w miasteczku batalska mi-
steczka i radawicem strony Wilna, ja też ujadł porostawia-
w kompanii wraz z 60 ludźmi.

Następnie w godzinach rannych przeprowadzono
uinowanie akt tajnych: innych dokumentów, nic nowego
nie nastąpił wymiaru renty pułku w kierunku granicy
litewskiej oraz w Ugnasie.

W dniu 19. IX. 1939. po potulaniu przedsięwzięciu na Lit-
dzie wzięliśmy broni i zostaliśmy internowani.

2. Jeśli chodzi o organizację naszego pododdziału
to wobec ciężkiego ujęcia wzięliśmy przedziału

B.I. 106/A / ②

3

aż do 17. IX. 1939., kiedy to została zorganizowana
 wstecznie dotowa kompania C.K.M. w 16556 e
 3 plutony K.M. i 1 pluton urodziwy Stokesa.
 wraz z odpowiednią ilością amunicji. Oddziały Strze-
 leckie miasta R.K.M. i K.B. oraz granatowy rezerw.
 3. 1 kompania C.K.M. posiadała karabiny maszynowe
 Maksimowa nr. 08 i 15. oraz urodziwe Stokesa Strum-
 karskich głównie w celu strzelania z dystansu
 (rezerwa) i w razie potrzeby, co nie było rażącym
 w czasie obrony p-lotn. koszar.
 4, 5, 6, 7. Oddziały tych punktów nie były nie ustanie-
 nie; gdyż w razie walk nie brałem udziału.

Ludwik Wodech
 kpr. podchor.

Por. Miśdak Jan 245 234/IV
 REZERWA P. O. R. B. I. 106 / A / (3)
 HISTORYCZNY i
 Kwestionariusz 4

Antoni podchor. rez. Miśdak Jan
 dnia 11. XI. 1906 r. w Czerkowie
 por. Chopinie o ostatniemu przedziałem
 pokojowemu - Wilno 1 pułk leg. (1 dyw.)
 - Inż. Obr. Zap. Inż. d-ca, drugim
 oddział. Zawód cywilny - nauczyciel.

2.) 15 p. p. Oddział Rozpoznawczy (ofic. gosp.)

3.) Inż. Obr. Zap. w Wilnie

Obsada: d-ca Obr. Zap. - płk. Parolik
 d-ca 1 pułk leg. - ppłk. Obtulowicz
 d-ca 1 korp. - kpt. Patyra

4.) Leczniczowski ostatniemu dnia 28. VIII. 39 r.
 w Gdyni do 1 pułk leg. w Wilnie. W d-ctwie
 1 pułk leg. samodzielnemu na dnia 31. VIII. 39.
 wieczorem, gdzie przedsielony ostatniemu
 do Inż. Obr. Zap. - 1 korp. jako d-ca
 drugi oddział. Tu szkolili się do 17
 września, porucem w noc 17 na 18. IX.
 swierkimi usbrojeni i wpruzgliwym mor
 z ratyem Obr. Zap. na abroży Wilna.

Pod maporem kartograficznych zycofalizing
sie w stronie granicy litewskiej, Krasinski
pnetrolayli duni (19) Rossecinia pod Coer-
brintami.

Spudak gaur
ppos.

B. I . 106 / A / (3)

5

B.I. 106 / A / ④

204/IV

Questionnaire
 Polchick bit Kłojnych w L.S.R.R. 6
 (walki w 1939r)

- 1) Por. m. Stasynicki Bogdan-Jeny, ur. w Wernauis dnia 6-go grudnia 1908r. Handlowiec, wydruk Kuty Bankowej w Dąbrowi Górniczej. Psychiat w dniu 1-go września 1939r do 1-go pułku piechoty Legionowej w Wilnie.
- 2) Obecny psychiat: oficer gospodarczy w 5 pułku artylerii lekkiej
- 3) W roku 1939 ps. francuski do pułku psychiata chuiburo ni miatem, gdyż w ciągu paru dni miatem bojii z batalionem marnouym na front jako oficer gospodarczy. Dowiedq pułku w tył pułk. Obsługiwca. Do czasu przemsowania w batalionu francuskim u ofiera gospodarczego pułku for. raw. int. Nowackiego L.
- 4) Na mobilizacji wyjechałem z Dąbrowy Górniczej dnia 18-go września 1939r do Wernauis drogą miatem do brq. W Wernauis do Wilna pociąg został wolno i następnego dnia zauważylimy pod brachem samoloty niemieckie, które bombardowały miasto. Pociąg nasz został unhozony i po dłuższej przerwie pojecha- lismy do Wilna. W pułku przemywałem do dnia 18-go września

①

1939r a dnia 19-go uniesiã przedtãm z całym wrodkiem
granic litewskã pod Myragotã. Litwini samiã nas do
Kotłowa nad Niemcã.

- 5) Osób tych ani samych ni uickiatem
- 6) Osób uprzedziwionych ni bohaterstwem ni uickiatem ani li
osób przyznających ujm mundurowi polskiemu
- 7) Nici ni uim o rhandane futkoyem
- 8) Sukcesów ni odmiosem iadnych.

Bolesław Piłsudski

B.I 106/A/④

ppor. Sobolewski Tadeusz
Ofic. Kier. d. cis. pl.
C. K. u.

352

M.P. 19.7.42.

REFERAT
HISTORYCZNY

B.I. 106/A/5

3348

Dowodca 15. P.P.
w m. g. en

Wzrostek p. Nr. 142 z dnia
9.7.1942 r. w sprawie wypełnienia kwesty-
onaryjna mobilizacji:

1. ppor. ^{rez.} Sobolewski Tadeusz, 30.8.1912r.
M. Tawa. 1. P.P. Leg. Wilno.
2. Zostatem zmobilizowany dnia
24 sierpnia 1939 r. do 1. P.P. Leg. w Wilnie
do 1. rej. P.P. Legionów i objętem funk-
cją / 1. B. Z. / adiutanta 1. B. Z. S-cy pułk.
ka był pułk. dypl. Burczak Kazimierz
S-cy B. Z. - ku. mjr. Grabisznik Tadeusz
Browa
3. Moment mobilizacji został podany
przez d-cy pułk. na odprawie ofic-
jalnej rano w godz. 7³⁰ 19.8.1939 r.
Za strzyżeniem włosów mob. 1. B. Z.
i wpy. instrukcji wykonywaniem roz-
kazów w ciągu 5-7 dni wzdł.
płynięcia d-cy mjr. Grabisznika
Po reorganizacji około dnia 12
września, zostatem przeniesiony do
Ośrodk. Leg. 1. B. P. Leg. S-cy p. pułk. Paroli

do 1. Bat. do 2. K. szel. do kadry wyzkol.
i organizacyj. B.I 106/A/5
18 września przeszedłem granicę Litwy,
gdzie zostałem internowany. Oddziału
żadnego nie prowadziłem.

T. Solchowski. p.p.s.

ppor. Wilhelm Sommer

15 pp

B.I. 106/A 16

amp. dn. 21. VII. 1942r.

REFERAT
HISTORYCZNY

10

Biogramy

(podst. work. Dey 50 p. Nr. 117/42 pkt. 1 i dn. 6. VII. 1942r.)

1) ppor. rez. Wilhelm Sommer, urodz. dn. 13. X. 1909r.
w Oborkach, gm. Osiek, pow. Rypin, woj. Pomorskie.
ostatni przydział - 67 pp. w Brodnicy 4/br.

2) obecny przydział - 15 pp. nr. 25RR. Stan. byu. - praktyka
asystencka w Ogrodzie
Zoologicznym w Warszawie

OK III

3) W roku 1939, po powrocie dn. 13. IX t.r. z Danii, otrzymał
w RKW stare sowieckie karty powołania do Ośrodka 2 ep.
1 Dyw. Piech. Leg. w Wilnie, gdzie przydzielono mu jako
dey plutonu do 1-szej kompanii 1-go pp L.

Obsada: - deca plutonu - ppłk. Opatowski
" 1 kompanii - kpt. Patyra
dey plutonu - sierż. pchor. Lech Mieczysław
ppor. Grybowski
ppor. Sommer Wilhelm.

4) Około 16-go IX t.r. kompania, na skutek ostrzeżenia
konar przez samoloty niemieckie, w Wilnie, i zakwaterowała
się poza osiedlenie niemieckie. Po dniu 18. IX kompania po zacie-
mowaniu porzuciła do Wilna, gdzie została przetrze-
sianymi sowieckimi, które leg. od razu w kierunku do sio-
strzeń do Wilna. Po jednorazowej obronie, kompania wycofała

dn. 19. IX rano, na rzece opuszczenia Litwy ^{i przejście do Litwy} w kierunku
 ku granicy Litewskiej. Do rejonu m. Międzygórze zorganizowa-
 wano w nocy z dn. 19-go na 20-ty. typ przejściowy obrotowy.
 W dn. 20. IX. kontyp. przekroczyła na rzece granicę państwa
 Litewskiej w m. Papiermie.

B. I 106/A/6 *Przebieg*
przebiegu

24. 02. 1934 / 1934 - kpt. Jędrzejewski (Widoc)

1 (74)
12
REFERAT
HISTORIA
APW 16601

1. Ppor. Chłwonowski Józef nr. 8. xii. 1913 r. ostatni przegrany w bitwie o Wilno
 B. I. 106 / A / 7
2. Z chwilą ogłoszenia mobilizacji zostatem wernowany do 1 p.p. Leg. Wilno
 a przydzielony do 1 Baonu zapasowego do 1 komp.
 Do 1 Baonu zapasow. był kpt. Jędrzejewski do 1 komp. ppor. Dmowski
 dowódców innych komp. batalionu nie pamiętam. Batalion kilkakrotnie
 był reorganizowany i po każdym przeglądzie następowały pewne zmiany
 w obsadzie. Raz na dowódców plutonów wyznaczano młodszych podchorążych
 a starszych wzięcia oficerów porostawiano do przeszkolenia. Przy drugim
 przeglądzie podchorążymi strzygnęli druzgocę i zastępców d.-is. plutonów.
 Wreszcie przed samym odejściem Baonu do akcji w komp. 1szej ustaliła
 się obsada następująca: d.-is. komp. ppor. Dmowski, d.-is. 1-go plut. ppor. Geybordt
 2-go. sierż. podch. zarząd. Lech, 3-go druzgocę. Janicki. Zastępc. d.-is. plut. byli podchorążymi
 sierż. podch. Ładacki, sierż. podch. Geyzerant, plut. podch. Chłwonowski.
3. Dnia 31/ viii 33 r. zawieszony zostatem indywidualną kartę powołania
 numer K.M. Postawy do 1 p.p. Leg. Wilno. Ponieważ byłem wówczas we
 Lwowie u rodziny i nie odebrałem osobistnie wezwania więc nie mołem
 natychmiast wyjechać a narazicie. Jazda do Wilna odchodzić zwykłe
 około godz. 11,00 bez w dniu 1 września 33 r. na stacji dworcowej wojennych
 rozkład jazdy kolejowej uległ zmianie i wiadomością był od rzymskich
 wojaków. Przed dworcem otoczonym odbywały się wówczas strzelania
 mierzonych zmobilizowanych i uchwylił nas odejście pociągów. Jednocześnie
 woi ciągłe alarmy lotnicze i bombardowania przez lotnictwo niemieckie
 opóźniło znaczenie wyjazdów poruszających pociągów gdyż po każdym
 alarmie tłumy zebrały przed dworcem rozbiegały się w popłochu i po
 alarmie trzeba było rozpoczynać zbieranie ludzi na nowo. Jazda, którą
 miałem wyjechać o 11,00 odjechał z dużym opóźnieniem bo około godz. 14,00.
 Zechciałem się na a przez cały dzień czekałem na stacji Zdobych, który w tym
 czasie był

B. I. 106 / A / 7

2

16601

13

dinn był bombardowany i kilka bomb spadło w rejonie stacji kolejowej. Major przeszedł w pobliżu nadejść nie było i podeszł. Giełbowski do Komendanta K.M. Złotkowi o całym myśleniu adnotacyjnym i wiadomościach i przeszedł i opowiadaniem Komendant przyszedł mes doci opowiadanie twierdząc że jest to dyktando i uchybiony ma mi zawezali głowę. To przyszedł do Wilna zotostem nie netychomist i 1 p.p. Leg. pułk wyprawy dnie przestę nie front nie dostatek przyszedł do 1 Baonu reparow. Baon nowie uchwycił w 1 wale z Niemcami nie brat, miał natomiast po chwili baon przeszedł w kierunku straty walącego macierzystego pułku. Baon był stale w pogotowiu marszowym i i kilitakotnie miał być wystraszony i nie wiadomo mi kierunków. Nie wiadomo o uchwyceniu się bolszewików w kierunku Wilna. Baon opuścił koczary i wyszedł na przedpole Wilna. W międzyczasie rozprawy się walczy z bolszewikami w kierunku północnym razem z dwoma i więcej miastami. rezerwa miała z Wilna gdzie mieścił się Komenda 1 p.p. 5 p.p. Leg. i artylerii powiatu w okolicy Polaków. Wiersem Baon otrzymał zadanie: bronić mostu na rzece Wilip i umieścić w pobliżu bolszewikom na długie strony rzeki. Komp. nowe otrzymał oddziały w reji Żelaznego mostu i zabrykadowate most. Trzy razy noc trwały operacje na przesie nad umocnieniem się i ochopamiem, przez całą noc również zabrakło brzołady i miny na moście. Bolszewicy po zajęciu i uchwyceniu się w miejsce ostrelinach na wosy poiskami siłownymi oraz oświetlali rzeżkami. Do pierwszej nocy przez most oświetlony przedstawił się w miejsce oddziały wojska, policji i ludności cywilnej straszącej zabrakowanie mostu. Narazimie o innych wotgi soniechis uchwyci się nad rzeżką z kilku z nich skrzewoło się na most bez wzięcia chwili otrzymanej opier i heretiki marszowych i k.b. Wodyparady nie to wotgi soniechis straszący opier i dnie i koch. manym. voliac dnie straszą i zabrakowaniem i kochaniami. W nanie walczy w platonie nannu zabity został lewy. x obserwator d-4 platon oraz inchoo renny został uchwyciony R.k.m. nauwili ich nie pamiętają. Kilka innych straszą i zostało kilku renny od uchwyci i ostankiem kochaniami, zabrakowaniem ich z sobą po uchwyceniu się i powstrzymaniu pod opierki ludności cywilnej na przedmieściu Wilna (w kierunku kolejowej) Joruzephe platonu opierającego wple pomógł się w kierunku Mejszagoty i pierwszej kochaniami między innymi zostało przeszedł. Słucham nowe pod d-4 ppor. Giełbowski przyszedł się między innymi do granicy kilitakotnej i po przeszedł granicy kilitakotnej zostało internowanymi i uchwyceniu do Katowice do obom internowanymi.

M. p. 10. XI. 431.

ppor. Chromak Tadeusz

5 p. p.

Hpt. Dragon Jan
3 komp. strzel. 13 p. p.
M. p. dn. 20. V. 42 r.

B. I. 106 / A / 8

14

REFERAT
HISTORYCZNY

Questionariusz
dla oficerów Pol. Sił Zbr. w Z. S. R. R.
(Walki 1939)

70/12

1. Hpt. st. st. Jan Dragon, ur. dn. 20. V. 1907 r. w m. Polubice woj. Lubelskie.
Ostatni przydział pokojowy: 5 p. p. Reg. - dla 3 komp. strzel.
2. Przydział obecny: 13 p. p. - dla 3 komp. strzel.
3. Przebieg służby w okresie wojny polsko-niemieckiej.
Po zmobilizowaniu dowodzonej przemieszczając się w kierunku Ostrołęki, Ostr. Łopas. 1 D. P. na stanowiska przy kursu podchor., który jednak na skutek szybkiego rozwoju wypadków nie został zorganizowany. W misyjach prowadzonym przez siebie do doskonałości dla podchorążych ostatniego kursu oraz byłem powoływany do prac organizacyjnych na terenie Ostrołęki w związku z tworzeniem się nowych oddziałów. 19. X. 39 r. Ost. Łopas. opuścił Włocławek i cofając się pod naciskiem bolszewików - bez walki (brak było broni i amunicji) dotarł do granicy polsko-litewskiej, gdzie część żołnierzy za pozwoleniem dyw. O. Ł. rozszedła się do domów, pozostała część zaś (w tej liczbie i ja) przekroczyła granicę i została internowana.
4. Mobilizacja odbywała się sprawnie, bez żadnych przeszkód zewnętrznych. Wprawdzie naloty bombowe na garnizon wileński miały miejsce, jednak na koszarach I Brygady bomb nie rzucono.

Dragon Hpt

REFERAT
HISTORYCZNY

B. I. 106 / A / ⑨

22. XII 1922.

341 / IV

Kwestionariusz

1. Wojownik Polnicki Sit zbrojnych w L. S. S. R. 15
 Kazimierz Strzyński woch. dn. 28. X
 1907 w Sosnowcu. Przydział polujacy - 5 pp. lej
 Wilno. Stanowisko cywilne - ungdziek prywatny
 geolog, w Warszawie. Przydział obecny 11 pp.
2. Powrót z ostatnim ogólnym mobilizacji w I dniu
 mobilizacji do 5 pp. lej Wilno i otrzymaniem przydział.
 do 000. 2 pp. lej. 1. DP do 8 kompan. jako dca plut.
 D-03 porządku 1. szereg pułk. Wilnojski Wilno.
 dca 2 kompan. por. Frikla Roman, d-03 8 kompan. por. Mit-
 nitul Eugeniusz, a następnie por. Jankowski Jan p-
 przednie ofic. adun. pułk, d-03 9 kompan. kompan. kpt.
 Siwocho Eugeniusz (i ofic. ewid. pers) d-03, 3 ch. m
 kpt. Trentowski Jan, d-03 plut. ch. m w Szamankach
 ppor. Jankowski. D-03 II plut. 8 kompan. ppor. ser. Wasick
 Marian. Na d-03 kompan. podchor. kpt. Drogen Jan
 d-03 plut ppor. Jankowski Marian. D-03 II kompan. m
 ser. 1. kompan. kpt. ungdziek zdaje ni 10 IX 35. kpt. Wies-

B.I. 106 / A / 9

16

bicki, a jiko jidcu z d-cdw kony. ppor. Wolfeldt 1a-
deun. D-cwy 17m tu 5 pp. lcy ppth. Bybiniński.

Dni 7 III 1939r. zostat zorganizowany ośrodek
Lopus. 1 Dgu. lcy. D-cy ośrodek ppth. Pawlik Jan
edgiantami por. Byssowski Stanisław i por. Piotra-
cki Zenon. W kancelarii ośrodek pracovali ppor.
Drabnick B. Lesław, ppor. Sarmain Edm. ppor. Sa-
wicki Zygmunt.

3. Od chwili przybycia do putka t.j 1. X 1939r. bratni
złożyli udział w organizowaniu i wyżywieniu sek-
tem 8 kony. Dni 18. X - g. de. 20²⁰ alona ośrodek
i odmaru w kierunku Meysenpdy. tu granicy lit.
W dniu 19. X 1939r. o godz. 20¹⁵ z wyjściem ośrodek pa-
konytem granicy lit. pułk P. Kofydzin. Holzista
w zidonych wulka de mi bratem.

4. 2 zmarli w niewoli

Kulwaria Suw. obce intern.

1) 29. XI 39r. mjr. Mickanicki 2) 3. III 40r. stn. Landygn Władysław

2) 25. XII 39r. kpt. Sarski

3) 17. IV 40r. por. Strakowski zastępcy
przez litwinów,

B. I 106/A/⑨

17

Obóz w Krasielniku

1.(5) 21. IX 40r. ppor. Dąbka Maciej	6(10) 15. II 41r. post. Jodłko Edward
2(6) 22. X 40r. kpt. Wasilewski Józef	7(11) 5. III 41r. em. st. post. Tkacz
3(7) 3. XI 40r. por. Góra Stanisław	8(12) 17. III 41r. ston. Stępa Wiesław
4(8) 6. I 41r. Starost. <u>Peteyński Witold</u>	9(13) 11. V 41r. st. post. Kucharski
5(9) 2. I 41r. strażn. Michałko	10(14) 1. VI 41r. post. Biesiat Jan

Obóz w Cieszanowie

1(15) 27. VII 41r. por. Marciniowski Antoni	2(16) 23. VIII 41r. mjr. Müller

Wojciechowski / ppor.

por. Fricke Roman.
d-ca 3 kump. 15 pp.
M.P. 21. VII. 42r.

B.I. 106/A/10
Sprawozdanie

REFERAT 48
HISTORYCZNY

dotyczące wypadków wojennych z 1939 r.

1. Powieszenie por. Fricke Roman, nr. 2577/4906. w Chersoniu, referat...
2. Obecny prezydent: d-ca 3 kump. 15 pp.
3. Od 24.VIII - 1.IX.39 r. przebywał w grupie oficerów 5 pp leg. skimoskijch
mudowyjny. Od 1.IX.39 r. przebywał w komisji formacji, a potem formacji
był w d-cy 9 kump. 5 pp leg. (Hiluf). Po formowaniu w nowym 5 pp leg. w III kum
Ośrodek w sp. 18 pp. leg. d-cy tego kum. został mjr. Wileczyński Włd. d-cy
Ośrodek w sp. 18 pp. leg. był ppłk Pawlik Włd. d-cy 5 pp leg. a potem Ośrodek
pełnił funkcję: kpt. Trudomski Jan (obecnie 15 pp), por. Jurkowski Jan (obecnie 15 pp)
kpt. Simsch.

4. Przejazd do 5 pp leg. do Wilna ds. 25.VIII.39 r. z Harmanu odbył ten bez przeszkód.
Abolicja w Wilnie przesłuchania raportów specjalnie. Nastąpił
wzrost ludności cyw. i wyjechało parę tysięcy i podziwisty. Nie udało
się ani leg. ani uciec. -

Od 1-17.IX.39 r. kompania organizowała się, pobierata umundurowanie, ubrojenie, odhynata służba.

Z 17.IX.39 r. wzmoczenie woty kompanii III Bat. Okr. Zap. 18 pp leg.
wastawoniska. 9ta kump. otrzymała zadanie: wyciąć wzdłuż
od Wilni wyl. do 3 kasy wyl. w polskij wyl. i zorganizować
obronę w miejscu. W leno-Szawar wyl. było (Wilnia) 11 kompanii
na kasy wyl. 2. w polskij wyl. 1ta kump. - d-ca kpt. Simsch.

B. I. 106 / A / 10

18. X. 39. ex godu 21mo obywateli rosnarod d-cy III bat.: Seiaz 19^{ty}
 kompanij, wlozili na kosc, wypraw, dotychczas w m. Fabianiski (ok. 4 km.
 od Hilna) dobaconu. ich przyje Fabianiski: batalionu nie zna-
 lastem: jak pismiej obywateli z d-ca swoim byt cizim
 chow - wiaz Stambur, w bialym wozie.

Lokowano z innymi obywateli, ciq przycym na zachod
 kosc, wypraw, da. 19. X. 39. do gminu Litewskiej,
 ktore wraz z obywateli i kolezami przesiedlytem
 gdzie wozatemu indusowemu.

R. Krasnow

REFERAT
HISTORYCZNY

B. I. 106 / A / (11)

313/120

KwestionariuszOficerów Polskich Sił Zbrojnych w Z.S.S.R.

1. ~~Oficerów~~ ~~oficerów~~ ~~rezerywy~~ ~~rezerywy~~ ~~Edmund-Henryk~~ ~~Sarcenicz~~ ~~wola~~
 dn. 22. II. 1904 r. w Moskwie. Przydział pokojowy - 5 p. p. Leg.
 Wilno. Stanowisko cywilne - urzędnik For. Fred. Niemce-
 go w Warszawie.

2. Ostatem porażony imienną kartą porażania dn. 24 sierpnia
 1939 r. do 5 p. p. Leg. w Wilnie gdzie objętem funkcję
 oficera gospodarczego pułku.

D-cą pułku był ppor. Bombiniński, adiutantem kpt. Fali-
 szewski II-gim zastępcą d-cy pułku mjr. Hilczyński Wil-
 helm, oficerem gospodarczym częsci pułku odchodzącej
 na front został mjr. nadczony kpt. Schubert, oficerem
 mob. kpt. Trenkowski Jan, oficerem unid. pers. kpt. Sirocho.
 Dnia 28 sierpnia 1939 r. 5 p. p. Leg. wyruszył na front
 wraz z d-cą pułku ppłk. Bombinińskim.

Dowodztwo nad częścią pułku pozostawał w Wilnie
 objął mjr. Hilczyński Wilhelm. Pozostali w Wilnie
 oficer mob. kpt. Trenkowski Jan, oficer unid. pers.
 kpt. Sirocho, oficer adm. młd. por. Jurkowski.

B I 106 / A / (11)

21

adjuwantem pozostałości 5 p. p. Leg. w Hilnie został ustanowiony por. Piórnicki Zenon. Ję pozostałym jęko oficer gospodarczy pułku. Personal kancelarii oficera gospodarczego składał się wyłącznie z oficerów rezerwy mających kulkoniżone kursa oficerów gospodarczych. Podoficerami zastępowali, którzy pracowali w kancelarii oficera gospodarczego przed wojną, adw. w. m. w. z kpt. Schubertem na front. Skład ~~to~~ osobowy kancelarii oficera gospodarczego pozostałości 5 p. p. Leg. był następujący: skarbnik - por. Sulicki, kancelaria i pisarza - por. Sawicki Zygmunt, ppor. Drobniak i sierż. podchor. Sulikowski. Zadaniem pozostałości 5 p. p. Leg. w Hilnie było stworzenie batalionów marszowych i odzyskanie ich na front. Zostały stworzone i odesłane na front 2 bataliony marszowe. Nazwisk d-ów batalionów nie pamiętam.

3) Dnia 7 marca 1939r. został zorganizowany Oddział Łapawczy i Dywizji Legionów w składzie: d-ca oddziału ppłk. Pawlik Jan II zastępcą d-ey mjr. Jaksa I adiutant por. Byrszewski II adiutant por. Piórnicki Zenon.

B I 106/A/41

22

oficer gospodarczy Ośrodka - por. Życki, oficer urzęd. pers.
 kpt. Fronkel oficer adm. mat. kpt. Baranowski
 Z dniem zorganizowania Ośrodka Zapasowego pozosta-
 łości 5 p.p. Leg. został stworzony batalion, w który weszli
 w skład Ośrodka Zapasowego. D-cą batalionu został
 mjr. Wilczyński Wilhelm. Ilmie powierzone funkcje ofi-
 cera gospodarczego do likwidacji agend pokojowych
 5 p.p. Leg. Bieżące sprawy zarządzane z zapobieżeniem
 pieniężnym i gospodarką batalionu utworzonego z pozosta-
 łości 5 p.p. Leg. Tak również batalionów utworzonych z pozostałości
 1 p.p. Leg. i 6 p.p. Leg. 1 zostały przejęte przez oficera gospodarsze-
 go Ośrodka Zapasowego por. Życkiego.
 Od dn. 7 września 1939r. przystąpiłem do likwidacji gospo-
 darki pieniężnej 5 p.p. Leg. która do likwidacji ukończyłem
 dn. 17 września 1939r. przekazując dokumenty rachunkowe
 i akta do Ośrodka Zapasowego.
 Dnia 18 września w nocy Ośrodek Zapasowy i Dywizja Legionów
 opuścił Wilno udając się w kierunku na Młagągołę ku
 granicy litewskiej.
 W dniu 19 września przekroczyłem wraz z Ośrodkiem

SS

B.I. 106/A/11

23

Zaproszonym granicy litewskiej przy m. Poltysław i zostali
tym internowani.

Marciniak

B. T 106/A 12

Ppor. Morawski Władysław
8 komp. 23 B.S.

Sprawozdanie uczestników walk wrześn. 1939r.

Rozk. dz. 23 B.S. Nr. 202 z 20. X. 43r.

1.66 / 01 APW 16738 (76)

HISTORYCZNY

1) Stopień, imię i nazwisko, data i miejsce urodzenia, ostatni przydział pokoj. lub stanow. cyw.Ppor. rez. Morawski Władysław, nr. 25. B. 1908r. Warszawa. Referendarz Żeby
skarbowej Grodzkiej w Warszawie 1. IX. 1934 - 29. VII. 1939.2-3) Nazwa, skład i obsada pers. własnego pododdziału, sąsiednich pododdz. oraz W. F.Zmobilizowany zostałem pierwszego dnia mobilizacji t. j. 30. VII. 1939r. w macier.
zestym swoim 5 ppłeg. w Wilnie zameldowałem się w dniu 31. VII. 1939r.
w pełniącego obowiązki oficera mob. Kpt. Siwucha Eugeniusza.Okazało się, iż I rzut I SP. był już w polu. W Wilnie pozostał Ośrodek
zap. I SP. leg., którego d-ca był ppłeg. Pawlik.Ja otrzymałem przydział do basenu nr. Wilezyńskiego, do Komp. 9 strzel.
na funkcję 2-cy d-cy Komp. - por. Frikke Romana.Z d-ców pododdziałów sąsiednich mego basenu pomogłem d-cy Kompanii
strzel. por. rez. Józielewskiego oraz d-cy Kompanii chin. - por. rez. Hoffmana
(imię nie pamiętam).3) Od dnia 1. IX do dn. 13. IX. 39r. znajdowałem się w rejonie garnizonu Wilno
pracując przy organizacji Kompanij, które jako uzupełnienie i praca wychodzący z gar-
nizonu (mundurowanie zmobilizowanych, szkolenie, zbrojenie itd.). Stany przejściowe
Kompanij były b. duże, tak np. 9 Komp. strzel. - posiadała przejściowo 350-400 ludzi.Obrona plot. w tym okresie na terenie garnizonu - bierna. Czynna b. słaba.
Na terenie koszar I SP. kilka km od na dachach. Pieloty samolotów ufla w tym
okresie częste i bezkarne, bez bombardowania terenów m.p.W dniu 14. IX. 39r. zostałem wysłany z częścią Kompanii w rejon wsi Karolinka
(ok. 4-5 km od Wilna) gdzie organizowała się obrona miasta. Na wyznaczonym odcinku
miastem przygotował stanowiska obronne z kierunku Karolinka - na Wilno.Na odcinku tym pozostawałem od 14-18. IX. 43r. stanowiska były zostały przygo-
towane w ramach możliwości Kompanii Strzeleckiej, nie było jednak prac saperkich,
minerstkich, przeszkod itd. w sprawie wykonania których zafasci się do mnie jedynie
d-ca zap. kpt., którego nazwiska nie pamiętam.W czasie organizacji stanowisk samoloty ufla prelatowały niejednokrotnie na wysokości
wysokościach od dużych do całkiem niskich. Stanowiska nasze rozpoznawały, lecz lekce
wazyły. Od strony miasta natomiast dochodziły wybuchy i widoczne były dymy.

B. I. 106/A/12

25 16738

oty porażające w związku skutecznego ognia piechoty ochraniającej
z broni maszynowej i ręcznej, lecz bez widocznych skutków.

W dniu 19. IX. wieczorem wystąpił na rozkaz, patrol w kierunku miasta. Wiadomym
już było wkroczenie bolszewików. - Patrol przechodził koło szkoły Kucharek skierowany
w kierunku miasta pierwsze odparcia wojsk bolszewickich.

W godzinach wczesnych otrzymałem rozkaz wycofania się z plutonem i 3 kompanii
na drogę Wilno - Mejszagota. Tam, zebrane kompanie bierąc do którego wódki byłam
przydzielony jako człon. większej kolumny składającej się ze wszystkich rodzajów
broni. - Wobec sytuacji marż w kierunku granicy polsko - litewskiej. - Kolumna przez długi
czas znajdowała się w świetle reflektorów idącym od strony miasta. Co pewien czas
dochodziły od strony miasta strzały - nie wiadomo czyje.

Do całonocnego marszu - oddziały które opuściły garnizon Wilno, otrzymały
być jednak wyrażony jedynym w stosunku do oficerów, a nie był wiarygodny, o ile
szeregowi, w stosunku do szeregowych. - Cztery szeregowych nie przekroczyła granicy.
Wielu oficerów pozostało, by wzięte podobno udział w oddziałach partyzanckich.
Byli to w głównej mierze kawalerzyści.

Ja, wraz z oddziałem przekroczyłem granicę polsko - litewską.

Interesowany byłem najprzód w Połocku, a następnie w Kalwarii.

6) Marża lekarni, młodych, księży kapelanów itd - nie pamiętam.

M. p. du. 9. X. 1943r.

M. Morawski

BI 106/A / (13)

CENTRUM WYSZKOLENIA ARMI
OSRODEK WYSZKOL. PIECHOTY

M.p. dnia 19. października 1943.

APW 16629

Polecam przedstawić do dnia 26.X.43. godz.18.00 - poniższy kwestjonariusz. Należy dokładnie i jasno odpowiedzieć na wszystkie pytania zawarte w kwestjonariuszu.

KOMENDANT OSRODKA WYSZKOLENIA PIECHOTY

S Z Y M A N S K I
pprk. dypl.02-199 (5 p. p.)
(Wilno)CENTRUM WYSZKOLENIA ARMI
OSRODEK WYSZKOL. PIECHOTY

M.p. dnia 19. października 1943.

K W E S T J O N A R I U S Z .

26

1. - Stopień (sł.st., rez., st.sp., czasu wojny)..... *kapitan sturb. steb.*
Imię i Nazwisko, data i miejsce urodz., ostatni przydział pokojowy lub stanowisko cywilne..... *Stanisław, Władysław Goliżewski*
13.viii.1900. Nowy-Sącz 5.p.p. kg. adiutant pułku
 2. - Podać nazwę, skład i obsadę pers. własnego pododdz., sąsiednich pododdziałów oraz WJ. do której oddział należał.....
dez. pułku: ppłk. Bombiniński p.o. 1-go rz. : mjr. dypl. Steilman
1-go rz. : mjr. Wilczyński Stefan, ofic. mot. : kpt. Trentowski Jan
ofic. mot. : kpt. Stasiński Wacław ofic. inform. : kpt. Brazan Jan
 3. - Podać krótki opis mobilizacji, przyjazdu na front oraz walk, których autor sprawozd. brał osobiście udział (możliwie w relacjach codziennych od dnia wyruszenia na front do chwili kapitulacji wzgl. dostania się do niewoli)..... *w mobilizacji i walkach m. b. system. udziału. gości od 16.viii.1943. jako członek chor. przydzielony do szpitalu obrot. 500000 w. lno. granice Gólski przekroczeniem 19.12.43. jako członek chor. szpitalu sanitarnego ewakuowanego, sybilca do konna*
 4. - Podać nazwiska zabitych podczas akcji woj., ew. zmarłych z powodu ran odniesionych na polu walki, wzg. zamord. na tyłach lub zmarł. w niewoli.....
 5. - Podać nazwiska osób, które wyróżniły się szczeg. wyróżniły odwagą bohaterstwem i t.p. lub też takich, które popełniły czyny niegodne munduru polskiego.....
 6. - W obsadzie pers. sztabów wzgl. oddz. podać również nazwiska lekarzy intendentów, księży-kapelanów oficerów uzbr. i t.p.....
- UWAGA - W braku miejsca wykorzystać druga stronę.

7. Kamp. Sanit. B.I. 106/A / 114 ep. 12. XI. 43
 Wojtasiewicz 27

oficerystaw ppor. San.
 Og. 1. 92/5 p.p. 285/UT
 (N. kas) (wyj. r. W. T. Kozłowski)

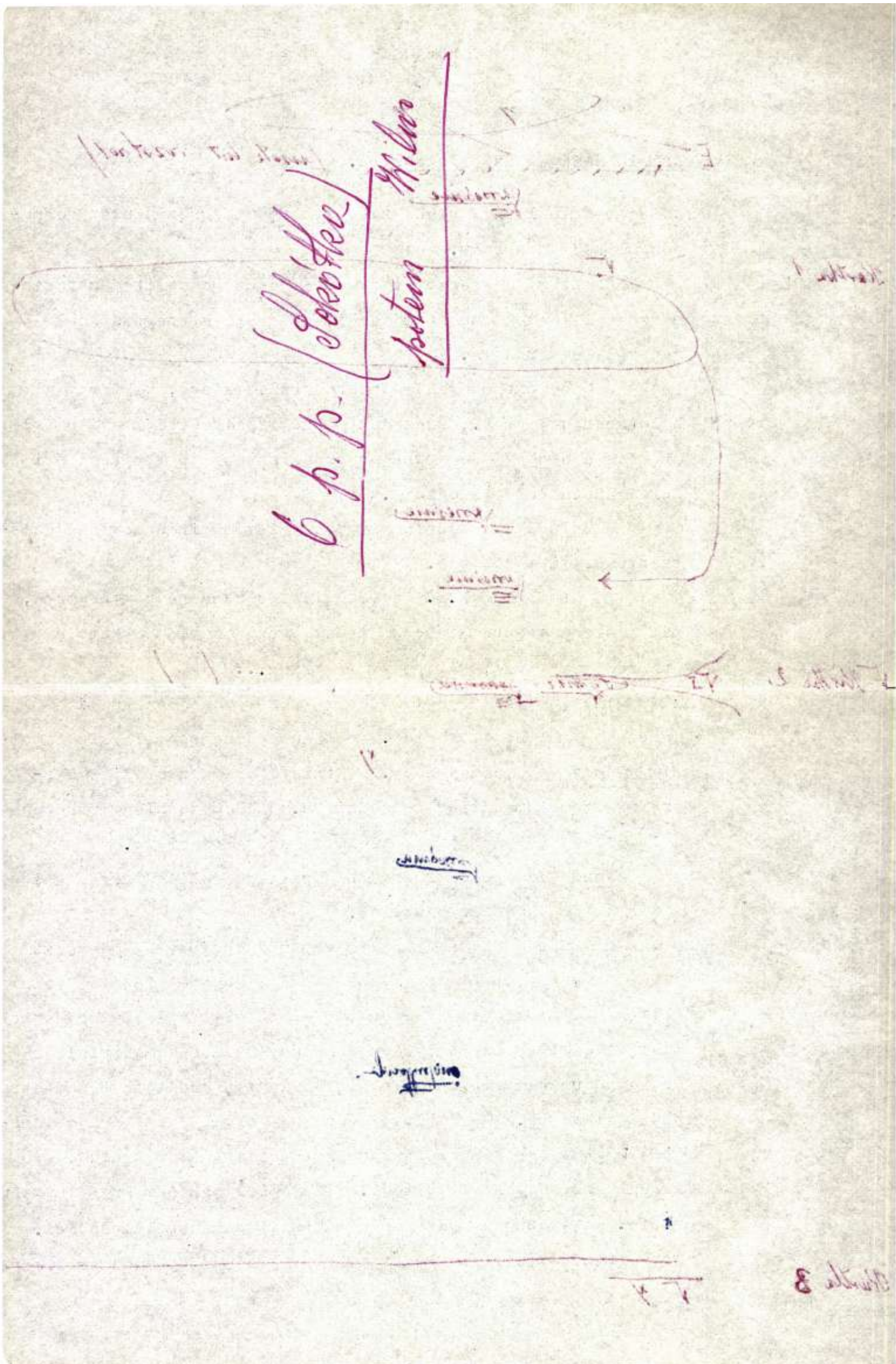
REFERAT HISTORYCZNY

1. Ppor. San. rez. oficerystaw Wojtasiewicz
 16. VIII. 1912 r. Warszawa. APW 16857

przydział: 5 p. p. Leg. Wilno. 07

2. Powołany 25 sierpn. 39 r. - przydział lekarza
 na Ptk. Grb. Chor. - lekem naczelnym kpt. lek. Polakowski

3. 16. IX. 39. Przydział na lek. bat. 1. pułk. myj. Wile-
nyjski. 1. pułk. ptk. Borkowalis. 18. IX. wkro-
 czenie wojsła sobwiechich. Batalion detache rozkaza
 wycofania się na granic. litewskiej. W drodze
 myj. Wilenyjski patrzył przy auto wyjeżdża
 do szpitala (niechodzą do szpitala ptkowitewski i ma-
 riska nie pozwolili). Pod granicę lit. wojsła
 nie chcieli przechodzi granicę. Organizacja się
 batalijon i odjeżdż maszyn do podwór. Po piśmie
 strażach - rozkaz od naszych d. c. o. s. z Nowina
 zaprzeta walki, przejść granicę. Granicę przekroczył
 21. IX. na 20. IX. w nocy. Wojtasiewicz i
 ppor.

B. I. 106 / A / 15

28

24.VIII.42

1. Dydercki Tadeusz Aleksander
2. porucznik
3. 17 p.p.
4. Ośrodek Zapasowy 1 DP.
5. a) zawód: mistrz kaskowy
b) powołany do wojska 24 sierpnia 1939 roku

Powołanie do wojska obywateli w Warszawie 24.VIII-39r. o god. 23²². Powołano mnie do służby czynnej do Kadry Zapasowej Pierwszej w Sokołce, gdzie zamieszkałem się w Komendancie Kadry p. mjr. Stouński Jasia dn. 25.VIII-39r. o god. 11². Nabyłem obywatelstwo pryncypal do formacji się samodzielnie kompanii karabinów maszynowych na Łazienkach. Dnia 29 sierpnia kompania ta została rozformowana i skierowana w kierunku na Warszawa - mnie zaś ust. Stouński Jan wycofał - ze względu na to, że przybył oficer, którego mieliśmy zajmować, i wyznaczony na stanowisko adiutanta Kadry Zapasowej w Sokołce. Kadra składała się z kilkunastu oficerów i kilkunastu szeregowych. Dnia 11.VIII 1939r. po bombardowaniu Sokołki przez samoloty niemieckie i uszkodzeniu transportów wojennych skierował w kierunku na Warszawa, z karabinami maszynowymi - kadra zapasowa została rozformowana do transportu i skierowana do Wólki. Do Wólki przybyłem dn. 12.VIII i nabyłem obywatelstwo pryncypalnego

w Konarce 1 p.p. leg., qm obywateli wuj gminy.
 Ja obywateli gminy to 2 Kom. C. K. m - 6 p.p. leg -
 szarymiejcy w Konarce Piotr i Paweł. - B.I. 106/A/15
 Dawidow koniarz był por. Polewski Aleksander - porucznik
 rannego i rannego, oficera w urzędzie na plutonach ja-
 por. Ostrowski Wiktor i inni - których nawiadzić nie udało się
 znaleźć. -

Oni 17 18 rano obywateli rannego, że w tej chwili
 punktów pod rannego był oddział strony rannego - jankowskiego
 ppłkownika - nowickiego urzędniczego - i w rannego - tym
 mam jankowskiego odpowiednio i to amunicji to K. m - Kb.
 Obywateli po 3 lasu amunicji na Kaidy K. m (amun-
 nicji zwykłej) i skrynek amunicji zapasowej 2000 sztuk
 amunicji tej zwykłej - porucznik wyposażenie po Kaidy K. m
 rannego amunicji na Kaidy K. m. - Pluton wój liczył wódcy
 około 50 ludzi. ile ubrań nie było, 0 god. 14¹⁵ dnia

W rannego wrócić mowam przez mój wyuczenia przez ppłk.
 Kawalerii, który w obecności ppłk. Paszkiła Janka - wydat mi
 rannego, pojścia i plutonu to wri daskoidea K. m / Nowo-Atlejski
 i rannego stanowiska w kierunku na Nowo-Atlejski - rannego
 rannego, że jest tam już na stanowiskach 19 gal. - Piel-
 ny marce w moim obywateli pluton - stricent, że ludzie nie
 ubrań, mi wój co jest pale. - stricent - że ludzie legły i
 obront. Mój około 50 ludzi - 3 Km. Maksim - amunicji zwykłej -
 nie żywności i pale - poma rannego to daskoidea atlejski

W tym dniu 20^{go} 1912. Obłotowski z App. Leg. odbył wyjazd¹
 z oficeraimi na krótki oświadczył, iż staraniem jego
 jest doprowadzić do tego, iż niemały ani ustrojstwa ani
 amunicji i wobec tego, kto chce mieć dostęp do
 domu - reżymu wójska niemałego wraze z innymi gra-
 nicami dotychczas, gdzie niektóre formacje do wstąpienia,
 i że z hitrym postanowieniem przekształcania do Francji,
 gdzie historycznym w dalszym ciągu prowadzić walczy z Niemcami.
 Zarządzeniem w tym celu: 21.12 przekazywać granice
 dotychczas wraze z hitrym i jedynymi 11 kilometrami historycznymi.
 Ktoś może domniemywać - gdyż reżymu polski powi-
 ećta do domu - a tymi postanowienie historycznymi. —

B. I. 106 / A / (15)

Radem Dycerofor

Por. Dzienniak Leon
 1 K.M. 2/1 (I/17 pp)
 m.p. 24. VII. 42.

B. I. 106 / A / 16

27.2.42 7.

32

178/10

REFERAT
 HISTORYCZNY

Kwestionariusz

o oficerów Polskich Sił Zbrojnych w Z.S.S.R.

1. Spodna. Dzienniak Leon urod. 20. II. 1905. w Częstochowie
 z pochodzeniem w czasie pokoju: Cpp. Leg. Wilno, szef oddziału
 wśladnik Powstaniego Związku Walki z Kier.
2. Wrodele Zapasowy Przechowy w Yokote w czasie od
 5. IX do 10. IX. Od 10. IX do 17. IX w drodze z tabornimi
 przez Litwę do Wilna. Od dnia 18. IX przyjechał do batalii-
 na mjr. Morchawy (batalion utworzony z Wrodele Zapasowy
 I Dyw. Prch. Leg.) z funkcją: oficer do specjalnych zleceń.

W całości mjr. Morchawy jako szef komp.:

por. Głowacki, por. Michałowski Leon, por. Miniszewski
 Eugen, por. Polowski, por. Ostrowski (ekm).

Z oficerów młodszych pomysłami: por. Mostwałowicz,
 ppor. Jagużanickiego Jan, ppor. Geczerowski szef batalii,
 ofor. Brzemionia, ppor. Bieliński, ppor. Zdradca-
 w których komp. i na jakich funkcjach nie posiadał - notatek
 nie posiadać, pominięto.

Do całości oddziałów wrodele ppłk. Pawlik Jan.

3. 3. IX 39. zmobilizowany. W oddziałach wrodele z 3. IX na 4. IX
 z Wrodele w Yokote. Porozumienie w czasie pokoju ten
 po wyjściu z temelu: zapisać ten proces transporty, na-

2.
B.I. 106/A/16

przebieganie zmierzonych torów przez bombardowanie. 5. IX
 pod Hadronowem pociski nasz ostrzeliwały przez smudloty rękaw.
 300m. przed st. Hadronowem zabijaliśmy nas – toru ledwie na
 całej szerokości obombardowanie, zmierzono – obłąkami leje;
 długości pasa zmierzono toru do 300m. Naprzeciw na potrzasi
 do 10 godzin, a więc do zmroku. Z jednej i drugiej strony
 toru las chronił nas doskonale przed obserwacją. Eralurowa
 ludność przebieganie z Zachodniej Polski, z mobilizacją i inni
 białej w lesie. Pod wieżami nalot bombowców niemieckich.
 Na toru znalazł się jeszcze transport wojskowy, który z dziećmi
 ostrzelał bombowce niemieckie. Bombardowanie i ostrzelanie nie
 skuteczne.

33

Do wieżora toru naprzeciwko. Równamy już o dobrym zmroku
 z kierunku na Matkowiec. Przed Matkowiec stop. Znowu
 zmierzony tor. Lysiadamy. Żale się funkcjonalizmy, to
 prościej była przesiadła z jednego pocisku do drugiego,
 z tym, że pociski te oddalone były od siebie 2 km., że
 każdy był obciążony....

W godzinach rannych dn. 5. IX przenieśliśmy do Głobitki i młody
 się u Głobitki Zapraszamy Prakty u pomy. Głobitki.

Pobyt u Głobitki do dn. 10. IX. W dn. 10. IX wyznaczony przez
 mjr. Głobitki do odtransportowania dróg na Głobitki do Kielca
 120 wozów tablerowych do Głobitki Zap. I D.P. leg. –
 Ruch tableru odbywa się tylko noc. Naloty nie było.

B.I. 106/A/16

Linia ^{ogrodzonych wieści} 17. IX przybyłem do Wilna, gdzie zameldowałem się 3.
 w Osrodku Zap. I D. Polg. - u mjr. Kaczy. Następnie
 podjąłem tabore. Otrzymałem rozkaz natychmiast z grupą
 20 rozrów udać się do m. Góry ^(pod kielmem) do brzołu mjr. Marchewy.

18. IX godz. 10⁰⁰ melduję się, zdając "swoją" tabore. Mjr. Marchewy
 na rozkaz mi na rozkaz funkcji oficera do specjalnych zleceni.
 Upiętnowy z 18 na 19. IX batalion mjr. M. wozany kierownik
 w kierunku na kolno. Po 15 min. marzu - stop. To 2000
 rozrów idą tu nam. Głównie unowocześniły się z drogi,
 przechowali Góry w rowy; po obejściu szosy i my rusza-
 my dalej do kolna. ~~Zaburzenie~~

34

Kwas z nami ukroczyły już do Wilna i szosy rozrów, które
 zostały zajęte ^{kolno już} przedwczoraj dnia 18 września,
 co sam stwierdziłem, będąc motocyklem w godzinach popołudni-
 owych i wieczornych dn. 18. IX w kolumnach Osrodka Dyp.

W godzinach wieczornych rannych dn. 19. IX batalion jest
 na drodze w kierunku na m. Mejszagots - w kierunku na
 granicę litewską. Noc spędzamy w lasach pod Mejszagots.
 Oddziały ubezpieczają się placówkami.

Dnia 20. IX 39. przejście granicy litewskiej - intruzomnie

Ad p. 4. i 5. nie mam mi do nadmierzenia, gdyż we wstę-
 pnej akcji wrześniowej t.j. w walce z Niemcami
 nie brałem udziału - a znów do walki z wojaka

4. mi soscilimi na odcinku diatomia latals
myz Marchewy - nie dorzto. B.I.106/A/16

35

Kielmiech dew pm.

imi. Wiktor Ostrowski B.I.106/A/17 266.

36

REFERAT
HISTORYCZNYMeldunek w sprawie uczestnictwa
w walkach wrześniowych 1939 r.

1) Ostrowski Wiktor

2) Pomernik

3) W. Biuro Propagandy i Osł. D.P.S. Zbr. w 2. SS-PL

4) Porywacz mob.: Oddział Zap. Piskarzy w Sokołce

5) -a) Zwiqzniec Pracy i Morski.

b) data powstania: 1 dzień mob. - (31) sierpnia 1939.

6) W Sokołce jako d-cc wojp. C.K.M. organizował
stronn p-łot. koszar i dworca kolejowego. W tym
czasie straż w odr. własnym nie było, jedynie - ratiki
i rammi w stojących na stacjach transportach (loty
koszei sanitarna n-pla).

9-VII oddział transportu p-łot do Wilna.

18 W Wilnie: powstanie organizowanie obrony od strony
gr. litewskiej, następnie - obrona Stada za mur Górci
od strony duńskiej. Przed Wilno wycofywano się na
oskazy d-cc batalionu inf. Marszewy już po rajcie
Wilna gran wojska rozwiodła. Na ulicy mijano się z
czolgarzami n-pla lecz nie mierzono je i nie strzelano
na wygniny rozkaz: „nie strzelać pierwowym!”20 Razem z oddziałem granicznym litewskim
w okolicy „Papierni” 21 lub 22 września (dokładnie
daty nie pamiętam).

imi. Wiktor Ostrowski

Język Jól 3-VIII-42.

Por. Dobros Eugeniusz
Kamp. Łeznowski 15 p.p.

B I. 106/A/18

16. 11. 21. 11. 1952.

REFERAT
HISTORYCZNY

Kwestionariusz

dla pleneru Polskich Sit Szarych w Ł.S.S.A. (wskazanie)

- 1) Komunikat osobny X Dobros Eugeniusz
urodzony dn. 17. XII. 1902 r. w Wismie koło Łowicza.
- 2) Wyjazd obcy: Do szpitali w Kampu Łeznowski 15 p.p.
- 3) 3. IX. 1939 arotatem amobilizowany (biała karta nak. a czerwonym problemem)
do Landy Łeznowski 6 p.p. dyf. w Łobosze. Na szpitalu występował hamowisto.
wielki balizga i kompletnego walki towon pod st. Łeznowski (na linii kdt.
Wosawa - Białystok) wysiedletem a parizga i udatem się pierca do stacji
Młotowa dn. 4. IX. 1939, w nadziei na dalszy drogę adhyte balizg.
To przybyciu na st. Młotowa około godz. 18 arotatem się w strefie
dłuższa udatu. na ten moment balizginy pa balizginy niel a przesunetu
zarobowu wyszkowemu gata i rywnilnygo rozogolu balizgowego, nie mógł
mnie pambowawaru indolalazyh mnsilowaru karmimikaryngimh. Wobec
prawyjszego udatem się w dalszy drogę funamulky do Łeznowski szedł
prawy funary Łeznowski zimowego i Starosty w Wyszkiem Mrowicelazim
(sposroci łeznowski) autem isinowym daktatem dn. 5. IX. 1939 do Białystoku.
Dalszy drogę adhytem miewtarum balizg i łezow dnia popotudni
amobilowatem się w Łeznowski 6 p.p. dyf. w Łobosze w wojew. Starob.
dn. 10. X. 1939 udatem z Landy Łeznowski amobilowanyym do
Łeznowski Łeznowski dn. 11. X. 1939. W dniu 16, 17 i 18. X. 1939 udatem
się ostimku samowarnej obrony Wilna przy rozie Kalmoryjskiej
w wojew. egialni i o patrolum i odualy telefoniary szedł dnia
18. X. 1939 około godz. 1945 do statem woskwa telefoniary rabni szedł
i ludki i natybmniark mnsilowaru w łezow. szedł Łeznowski.
Rozkosz niel wyskanatem i a ludami onwa szedtem na morie jedynego
a rywnilnyh ubywateh; udatem się na szedł Łeznowski, szedł w Łeznowski
impl. jedynatela wyszkowem, przybytem dn. 19. X. 1939 godz. 13 do wojew.
Litawski; Wszedł podokierawami i szedł samowarnej szedł do wojew. an wyszkowem
stos. Łeznowski Szamitawem szedł podokierawem szedł szedł szedł szedł
mnsilowem szedł szedł szedł szedł szedł szedł szedł szedł szedł szedł
postolizim internowem. Wszedł Łeznowski I szedł w Wilnie szedł
szedł szedł szedł: por. szedł Łeznowski, por. szedł Łeznowski, por. szedł
Wszedł szedł szedł, wszedł, am szedł szedł szedł szedł szedł szedł
w Łeznowski.

Dobros Eugeniusz por.

Por. Michałowski Leon
I/1934
m.p. 24.VII.43r.

B I 1061A/19 242

38

21 VII 43

232/IV

Kwestjonariusz

dot. Kierownictwa Wojska Polskiego w Z.S.J.R. (Maj 1919)

1. por. rez. Michałowski Leon, ul. 20/11 1905r. maj. Józef Kojanowski
Przedstawiciel państwa: G. H. Leg. Litwa, Władimir B. G. H. H. Krawczyk.

OK III

2. sama jednostka: Kampania morską

ca I plutonu por. Białokobzi Władimir
 II " " por. Klemmii Hieronim
 III " " por. Schröder Tadeusz
 IV " " por. Schröder Tadeusz
 V " " por. Schröder Tadeusz
 VI " " por. Schröder Tadeusz
 VII " " por. Schröder Tadeusz
 VIII " " por. Schröder Tadeusz
 IX " " por. Schröder Tadeusz
 X " " por. Schröder Tadeusz
 XI " " por. Schröder Tadeusz
 XII " " por. Schröder Tadeusz
 XIII " " por. Schröder Tadeusz
 XIV " " por. Schröder Tadeusz
 XV " " por. Schröder Tadeusz
 XVI " " por. Schröder Tadeusz
 XVII " " por. Schröder Tadeusz
 XVIII " " por. Schröder Tadeusz
 XIX " " por. Schröder Tadeusz
 XX " " por. Schröder Tadeusz
 XXI " " por. Schröder Tadeusz
 XXII " " por. Schröder Tadeusz
 XXIII " " por. Schröder Tadeusz
 XXIV " " por. Schröder Tadeusz
 XXV " " por. Schröder Tadeusz
 XXVI " " por. Schröder Tadeusz
 XXVII " " por. Schröder Tadeusz
 XXVIII " " por. Schröder Tadeusz
 XXIX " " por. Schröder Tadeusz
 XXX " " por. Schröder Tadeusz

3. 3/5 1934r. wzbudzenie mobilizacyjny. 3/5 1934r. powołanie
wzrostu wyjedźdaniu z zbrojeniową Służbą i miejsca
mobilizacyjnego przydatki. Du. 9/8 por. Sadowski przed
początek wzbudzenia mobilizacyjnego przez Służbą mobilizacyjną
i przed powołaniem zbrojeniową Służbą 12 por. Sadowski
i dalsza Służbą mobilizacyjną, wyneśliśmy Służbą mobilizacyjną
celami zbrojeniową Służbą mobilizacyjną i do Służb mobilizacyjną
zaporami Służbą mobilizacyjną i przed wzbudzeniem mobilizacyjną z Służbą
mobilizacyjną nie odjedźd. 4/8 Służb mobilizacyjną 17 Służb mobilizacyjną
do Służb mobilizacyjną i Służb mobilizacyjną Służbą mobilizacyjną 12 Służb mobilizacyjną

wlasnym bombardowaniem strasnym 1/2 godziny
 Bylo kilka ładnych majdanych z w rejonie
 Horca zabitych, samych powstało było stras
 i ludności cywilnej. Sprawa tego nroczajaco
 for politycy. Wobec powyższych i strasnym wsi
 pnieocawita i o sivilie poradzono Radom do 14
 zwa gdm i w tym samym dniu zaktada zbow
~~Bardzo rana stras~~. W Cuyivie ofyma birony
 samochad cywilny; w tym w gdm. podumowu
 18 przyjelam do sziaferostom, susd pouzgu
 do Lonotki i dni 15 o gdm. 17 zamierzano
 ty w osrodku zapalonym puchoty. B.I. 106/A/19
 W Lonotce bydem do 19 X a staudad wiaz 20
 podum w dniu 20 X. przyjelam do wsi
 do osrodka 21 X. Tam ofymatem przy
 dswad do kampanii pos. Szeparskiej
 i ofymatem stras w dni 12 X. organizo
 rowai kampanii onowade, ufoiy organ
 racja stras do 16 X. 18 ofymatem wiaz
 wymahrowad do kampanii na odcienu w
 Kiet. na wsi Jerolimny; kopai rowy gdm
 lecnie do kampanii. Sprawa strasda cdy
 dnie. Wtedy odlyt m w jermu amb.
 18 w gdm. Tamuz wymahrowadem do wsi
 hory gdm przyjetu w gdm. wlicoruyh. 39
 Tam ofymatem 18 ofymatem wiaz
 organizowai obrone wiaz na onowade.
 W tym odcienu, do wloiy miedowuie przy
 szpudcu. Od podumia tyw dnie przed
 mienem miedowuie cady gdmady

napis, istny wozy i broda
 i p. co napisane wadywano na morze
 i p. d. m. u. n.
 wiecej, wyzszym od fowilicji
 uwielbieniu. O god. 12 z nowy szymu
 roka wroci. Slegnie je i podlegnie kon-
 pacy na fowilicji nosz. W. l. m. u. n.
 szym dawil. Szymu i m. b. u. n. z. Szymu
 Szymu detonacji i Szymu bokado szymu
 Orod god. 23 nowy da (19) wensimy do-
 Szymu prawil burwiszmo po szymu
 mu Szymu crodzisz szymu. Orod
 god. Franu, 19a szymu z pod szymu
 15. p. z szymu szymu szymu. A god.
 we dny ze szymu szymu + szymu + szymu
 and szymu szymu szymu, szymu szymu
 szymu z szymu z szymu. Szymu szymu
 szymu szymu szymu szymu szymu
 szymu szymu szymu, z szymu
 szymu. (20) szymu z szymu szymu
 szymu szymu szymu z szymu
 szymu.

B I 106/A/19

Chyba...

B.I. 106 / A / 20.

41

(71)

REFERAT
HISTORYCZNY

150/ BPW 16241

Oz. 1. DP (6 p.p. - plot. pism.)
(ujr. - Horuba)
(Schiller - 11.9 de Kilua)

Ankieta

por. Urbanowicea Franciszka.

B I 106/A / 20

42

16241

Por. nr. Urbanowice Francuski
 Skopien wojewody z 1939; podpomocnik rezerwy
 Indywidualności: Sp 31
 Indywidualność z 1939. Kadre Łeparskiej C.p.p. Leg. Solińska
 Data powstania urz.: 3. IX. 1939 r.

Relacje.

Dnia 7go września 1939. wyjeżdżam z Jasiona Polk. do Soliński.
 Z powodu bombardowania w czasie tej podróży st. Pomeria, Czerwona
 i Lillałowscy ulecieli na ten transport samolotu z Soliński
 9. IX. 1939. godz. 8³⁰. Wyjeżdżam z miejsc z 3 dniowym opóźnieniem
 gdyż byłam zatrzymana przez Starostę Pielęgnię do jony na drogach
 i morder, które już od dnia 1go września nie były bombardowane
 wnie przez lotnictwo niemieckie; zarządzenie ungodne w sprawie
 nie opóźnienia w kierunku przy samolotowaniu się w dowódce
 Kadry Łeparskiej C.p.p. Leg. m. Stowali.

Dnia 11/IX cały rodzaj Łeparskiej C.p.p. Leg. z Soliński przejechał
 do Wilna i zostaje przydzielony do Cz. 1 Dyw. Leg.

Do dnia 14/IX organizuję pluton pionierów, z którym następnie
 wyruszyłem na front i wykonuję obowiązki połowę od plutonu
 włączonyj strony m. Wilna. Dnia 17-18/IX wykonujemy rozkazy
 me Stulez oficera rezerwy w garnizonie m. Wilna, a mój
 pluton pod d-łem ppor. Brody Wacława i ppor. Krawca
 zostaje odhacenderowany od do budowy umocnień połomph
 od strony Senniska w m. Góry.

Dnia 18go września z holenną zmianą z umocnieniami
 i bronią dotychczas do plutonu w m. Góry. Pluton
 pion. liczył 3 oficerów i 135 szeregowych. W m. Góry pluton
 był przydzielony do batalionu pod d-łem mjr. Marchewy.
 Choć godz. do-ij alom-u stowaishe, po paru dniach
 odwołania i skrócenia batalionu na stronie.

Od d. 04 batalionu obywateliem wsiach nie strzelania do czołgów
sowieckich, gdyż są dalej pojedynczo.

W tym gość. 23% stajemy batalionu na zosi niżej, 16841
przed 3 czołgi sowieckie psolice z Wilna i licencją Szwajczer.
Potem cały batalion ruszył i licencją M. Wilna.

Nam plusku marzenie ul. Suloa, Szwajczer, na dzielony wst-43
(względnie ślady gospodarki czołgów sowieckich) i licencją licencją
in. J. Pilsudskiego. Na dzielony wst-43 kierownik
półki kpt. Padyz (downożnego chm-ami bronieją wst-43) na
swie i licencją Mójnasty.

Dnia 19/11 28. i wsey przedwojennym granicę Litwy z czołgami oddziału
tu, gdyż czołgi sowieckie zostały i wujil rozkazów, który wymagał
nierzeczy na nieprzekroczenie granicy -

B.I. 106/A/20

Stwierdzenie pr.

Mp. 19/11 1944r.

B.I.106/A/21

Sprawozdanie uczestników walk w dniach 1938.

02 1. DP - (6 pp. - 4 komp) (Krzysztof) 44
 (mjr Stankiewicz) 25/29 - do Wilna 212/211/43.
 APW 16597

Inwestycje wojenne

REFERAT
HISTORYCZNY

nr. 30. XI 1918

1. Pomocnik sztabu sztabu Cybuch Tadeusz, w Kopycynie oraz woj. lwowskiej, uciekł sekretary Podchor. Przechodził w Komorowie, od 1. VIII. 39 praktyka w 6 p.p. lej. W dniu 24. VII. 1939 odwołany z 6 p.p. lej. do S.P.R. w Komorowie i tam brał udział w mobilizacji 117-go p.p. W dniu 31. VIII 39 r. wyjechał do Osrodka Zapas 1-eg Dyw. Przech. w Sobótce. Dowódcą Osrodka był mjr. Stankiewicz. Dnia 9. IX. 39 wyjechał wraz z Osrodkiem Zapas. do Wilna i dostąpił przydział do 4-eg kompanii. Nowońska 4-eg komp. nie pamiętam. Jedynym z d-ów plutonu był ppor. rezerw. Bobojewski Witold. 17. IX. 39 wyszedł z kompanią na obronę Wilna do m. Góry. Dowódcą kompanii był mjr. Chardasowa. W dniu 18. IX. 39 po zerwaniu łączności z resztą kompanii d-ca kompanii powziął kompanię polecając każdemu przedostania się na własną rękę.

na Litwo lub do domow.
Dnia 21. IX. 38 przeszedlem granice litewskie
i zostalem internowany

lehuje

pp. Szczepański Walter B I . 106/A / 22 22 III 42
 I/17 pp.
 m.p. 22 III 42. 46 350/IV
 REZERWA
 HISTORICZNY
 Kwestionariusz
 oficerów Polskich Sił Zbrojnych
 w L. S. S. R. (Walki 1939 r.)
 pp. st. st. Szczepański Walter, ur.
 dn. 27.11.1916 r. - Wielkie Tarпно pow. Grudziądz
 2. Nazwa pododdziału:
 3. Kocznie ogłoszenia mobilizacji: miałem
 przydział 6 p.p. leg. p. 100. Jako przy-
 dział „mob.” d-ca komp. marszowej.
 Po opuszczeniu Wilna przez 1
 reut. 6 p.p. leg. około 23. VIII. zastąpiłem
 jako adiutant celem likwidowa-
 nia 6 p.p. leg. funkcji 19 przekazałem
 w dn. 12. IX. por. Westwalskiemu
 a sam przewedłem jako instruktor
 do ośrodka Zap. I S. P. S., którego
 d-ca był ppłk Paulik Jan. Dm.
 18. IX. otrzymaniem rozkazu udania
 się do m. Góry (wies. odległ. o kilka
 a km. od Wilna) gdzie był przeuo-
 czony oddział dla batalionu.

B.I. 106/A / 22

47

nje. Marchery i tam miatem obry-
 mai konkretny przydział. W dniu
 1944. można było zaobserwować
 masy żołnierzy wycapanych z
 obojodka z dala, żołnierze ci zostali
 na rocher swego d-ty zdemobilizacji
 rowami i odstawieni do dowożu
 Kpdywato to bardzo przyjemnie
 na wojnie, które zaprowadziło
 was odcinek. D-ca batalionu przy-
 działu mi na rano nie ślaje
 tylko kasa mi się zatrzymał
 przy kompan. d-ty, który d-ca
 był por. Mironowicz Lesjan.

W godzinach wieczornych tego
 dnia d-ca batalionu rozkazał
 ścisnąć wszystkie ubezpieczenia
 i kompanie, po czym ugrupował
 cały batalion na trasie w kierunku
 na Wilno. Staliniem obuszym
 czas wrenie o podroży na-

B I 106 / A / 22

48

sryglisny. Jeszcze przedtem dostaly
 do naszych uszu wiadomosci radiowe
 o fantazyjnej presji jeb. Hitler
 zabity " t.d. Kilka jist w tym
 czasie cato oswietlone. Dzielodny
 wiadomosci, ze tam jst 19 crotgi
 son. Mase mase trowat skato
 15 min. poczyn nastapilo zatrzy-
 manie. Do ddownisryu overkiwaniu
 por. Minswoski posred sprowadzi
 na cato Kolumny powod zatrzy-
 mania. W tym czasie przejechaly
 dwa crotgi z Kila i kilk na
 m. Jozj nie swowaja na was
 uwagi. Do powrocie por. Min-
 swoskiego dowiedzielisnyj, ze
 Kolumna jst rezerwa. Jaki woi
 jst zatrzymat z taborem, ktore jst
 jst przed 43 kompanji i apowodant
 zatrzymanie tej kompanji. Na
 bardo cienna utrudniata

B.I. 106/A/22

49

rozruch przy Kreswie doszedłszy
 do Wilna gdzie już były czołgi
 i dykhai było strasy i wybuchy
 ich granatów. Nad ranem
 por. Miernowski szukał jakiegoś
 podziemia z resztą batalionu
 lecz bezskutecznie. Kreswie
 ze względu na dystans broni
 i brak amunicji postanowiliśmy
 z zamiarem zwolnić do obornia
 broni i maszyn ppan. Zabrał
 i grupa około 20 ludzi w
 tym por. Miernowski, ppor.
 Zagurański i ja oraz kilku
 podoficerów postanowiliśmy
 szukać naszego oddziału. Zbłądził
 ślony się do granicy lit. gdzie
 dowiedzieliśmy się, że nasz oddział
 przebiega. Wzięliśmy w dniu 23 IX
 przesiadki granicy w rejonie
 Olan i zostaliśmy informowani
 ppor.

B.III/L.

g
j

ALEKSANDROWICZ WLADYSLAW

ppor.

O.Z.I.D.P. (Wilno)
komp. c.k.

Aleksandrówce Władysław
podporucznik
Przydział obywateli hierarchii do
Rejonowe Bud. Umocn. O. O. P. A.
Przydział m. m. w. w. 1939 r.
Ubrojeniu t. O. P. Milno
Inżynier Aktywny
Pomocnik do wojaka 1/IX 1939 r.

Doniósca Palmar 15 Strójczyca B.I. 106/A/23
n. Z. S. J. P.

Samodzielny Referat Historyczny

50

OZIDP.

REFERAT
HISTORYCZNY

Investycja wojna

Podporucznik m. m. w. w. Władysław Aleksandrówce
Urodzony w Konianach, pow. Osieczna, w Milnie.
Rezerwa powiatowa w Urzędzie Województwa w Milnie.
Przydział mobilizacyjny Ubrojeniu t. O. P. Milno
Pomocnik do wojaka zastępcy por. R. H. M. Milno stopień
młodszy strzelca i dzień 15 sierpnia 1939 r. Sławił się
złoty Ośrodek Zapasowego i Milnie w dniu 1 września
1939 r. Ubrojeniu t. O. P., długoletni uczestnik przydział
fakt byłaby wystawa na granic. W Ośrodku Zapaso-
wym dostatek pomysłowo przydział do Kompanii
Gospodarczej; po nim dzień przydziałowy zastępcy
jako instruktor broni do Kompanii C. H. M.
Ośrodek Zapasowego, gdzie byłem oś do czasu
emanacji Ośrodek.

Około 10 września, do brzoj Milno została
wystawiona w Ośrodku Zapasowego Sierpnia, gładnie
w rejonie między Koszarzycami t. O. P., a miejscowość
groszoliczka i obu stron drogi prowadzącej do Milna
do Holnowa. Porucznik Kompanii C. H. M. wystawny
zastępcy nie placówce do pomocy dowódcy kompanii
porucznikowi Hofmannowi, którego jedynym z Anglii
i miało się odbywać na wyszczelnienie granicy.

Skłóca nie placówce, odwołany od nocnej ośrodo 2-oz
nieustron, nie uczestnik dowódcy, jedynek nieustron
z Koszar. Ostrzeganiem nieustronnie pociągany nocny
ad Doniósca Ośrodek, że nie wolno nam strzelec
oko wojaka sonicznik.

W dniu 18 września, pod miastem solonczycem Ośrodek
na miejscu i rozlega się pogłoska, że wojna sonice
nie wycofały się z naszych ziem, a w naszym
wylubie rewolucja. Trudno było uwierzyć w praw-
dziwość tych pogłosek, do jedynak jasno oświeckone

B.I. 106/A/23

51

uniasto dnia ostatniego do uzyskania.
 Jegoż daniem wisnomu kato gosciny 8, po sprawni-
 eniu postarazidnych skansenitn korabidn enaszym-
 nyk (dowidny kompani en bylo na placowce), wskoi Ben
 Jano wskoczy podmorzige, a same si uolatem
 do koscio olomowicki ci blizszych informacji.
 Kosrowni nastattem pusti. Wskrytki biera potwirowe
 pusti. Byteme imoeni reskomany, poyi iie - ci
 niidniatem o emanacji Osradle. Spomozem przay-
 padowno ma keremii noscor iivrauka (mawisna
 fyo mii seka), ktory ma taconie wioi arkhivum
 B.p. p. l. z. do przewozania poz, rejonem noscor i ad-
 ungo si olowidniatem, i Osradle wskat jui ema-
 nuowanu i nyrusny i kierunni granicy lidansij
 Po pomozie na glawny, glawny-ki mii nastattem
 en - cijskem, niie same si uolatem i kierunni
 diany talowije re soby obtkame itra now
 ustalozame wtem pad olowidniatem naprole,
 ktory mii wskoiat co ene talie. I lzeni wo-
 reum nagocittem wdy Osradle i oleim (9 wresci)
 rane i Mejzagale.

Granicy diany prziedtem transem mejzagale-
 sialu rane i gor. Kuramnie i por. Bychorem
 i oleim (9 wresci) kato gosciny 6 wiesci, jeden
 i osdeluik, ktory granicy prziedi i tym oleim
 i di miijsnowoici.

Guzon 24/III 1942r.

Jin Steenny sp.

REFERAT
HISTORYCZNY

B.I. 106/A/24 166

Kwestionariusz.

159/IV

1. **Podoficer rezerwy Alfred Frowczak**
Kobyltor, ur. 4. 5. 1902 r. w Szulborzu-Kotard
ul. Marowicka, woj. Górnoszlubielskie.
Przydział pokojowy 5 p.p. Leg. Wilno.
2. Przydział obywat. 13 p.p.
3. **Środek Łapaszowy I dyw. Leg. 52**
9ta kompan. d-ca kompan. por. Kotłar Alfred
d-ca plut. ppor. Tułodziecki, ppor. Sapiezynski;
ppor. Ostaszewski.
d-ca kabalium. kpt. Tragan.
4. W dniu rehabilitacji opuszczam Gdynię.
Wie błądę powrócając do H.P. zgłoszając się
do Policji Państw. w Sądowym pow. Węgrowki,
gdzie powierono mi komendę nad Straż
Obywatelską, w skład której wchodzi: trzynaście
Husarzy, trzynaście Rezerwistów i Dwunastu
Haraszków. Z oddzielnym typem, wraz z miej-
scową Policją, likwidowanym podejrzanych
kolonistów niemieckich kaut. okolic.
[aresztowano 66 osób], oraz ochronią-
tów mosk. na stacji Ostrowsko-Marow-
-Łochów, na odcinku: Żuk-Sądowe
i stacji kolejowa Sądowe.

B I 106/A/24

53

W dniu 8. IX. 1939., gdy mosty na
 Bugu w Broku i Mankini zostały zniszczone,
 posterunek policji awaryjnej,
 rozpuszczony oddział Str. Obyw. i udarem-
 niony do Warszawy do Warszawy nie dotarł.
 Przez Mlinisk-Masowicki, Katuszyn, Siedlec,
 Bielsk-Podlaski dotarłem na rowerze do
 Brześcia ułbuzkiego, a stąd w dniu 13. IX. 1939.
 przyjechałem do Pułtusa do 4. P. 19 do-
 szliśmy się ochotniczo i zostaliśmy wezwani
 do 6. str. Kap. I Dyw. Log. Wraz z Cierodkiewiczem
 w dniu 19. IX. 1939. przewiezonymi granicą
 polsko-litewską w m. Polędzin pod Szymbarkiem,
 gdzie zostałem internowany -

M. S. S. J.

Ppor. Słunym Bronisław
Oficer Techniczny S.K.D.P.
Nr d. dz. 312 / Hist. / 43

B.I.106/A/25

M.p. 15 XI 43

75

APW 16650

REFERAT
HISTORYCZNY 54

O2. 197 (- 6 p.p.) korp 6 78/VI (Wilno)

Samodzielny Referat Historyczny D-twa Armii Polskiej na Wschodzie (drogą sztabową)

W wykonaniu rozkazu Dowództwa 2 Korpusu z dnia 6 XI 43 r. Nr. 15 przedstawiam sprawozdanie z udziału w walkach wrześniowych 1939.

1. Ppor. rez. Słunym Bronisław nr. 10? 1913 w Wilnie, ostatni przydział - 6 p.p. Leg. w Wilnie.
2. W czasie wojny 1939 r. przydzielony byłem do 6 kemp. strzeleckiej 6 p.p. Leg. złożonej z 3 plutonów z następującą obsadą: por. Rolnoski - dow. kemp., dow. plutonów: - ppor. Szereciński, ppor. Drill, ppor. Niketik, 2-ey dow. plutonów - ppor. Zawadzki, ppor. Mikolajczyk. Do wódz sąsiedniej 5 kompanii był por. Skowronski. Kompanie były w trakcie organizowania się i podlegały 2-ey Ośrodku Lbierzejskiego 1 Dywizji Piechoty; każdy z 3 pułków Dywizji a mianowicie 1, 5 i 6 ty organizował 1 batalion, które w sumie miały stworzyć pułk. Do chwili przekroczenia granicy polsko-litewskiej pułk nie został zorganizowany; kompanie działały przeważnie samodzielnie.

B.I.106/A/25

3. Zmobilizowany byłem z dniem ⁵⁵ 31 sierpnia 1939 r. W dniu 30 ~~viii~~ ^{viii}-39 r. wieczorem wypchaliśmy z Warszawy, by stawić się następnego dnia w 6 p.p. dep. w Wilnie. Mobilizacja została przyjęta przez społeczeństwo z powagą i entuzjasmem, z wiarą i zapałem; przez cały czas podróży z Warszawy do Wilna przyglądał się filmom i gromadził się tłumem największym z mobilizowanych, nie widziałem ani jednej osoby płaczącej. Wielkie najdrobniejsze nawet objawy defetyzmu lub nawet zwątpienia były zwalczane przez obecnych z największą gwałtownością. Podróż ogromnie precyzyjna się stała, że w punkcie zameldowania się dopiero 1 września rano. Kompania, do której zostałem przydzielony, zorganizowała się i zrekrutowała się w Wilnie do 15 września wieczorem. W dniu 16 września została przesunięta do wsi Nowosiółki, położonej o kilka kilometrów na północ od Wilna, by tam zorganizować obronę Wilna. Następnego dnia jednak przesunięto kompanię do st. kolejowej Kolonia Wileńska na wschód od Wilna z zadaniem ubezpieczenia od wschodu w związku z wystąpieniem T.S.R.R. Cały czas od przybycia na nowe m.p. do wieczora 18 września spędziliśmy plubony na placówkach. Wierozem 18 września kompania otrzymała rozkaz przejścia na północną stronę Wilni, by zabezpieczyć się tam z innymi jednostkami. Około 2000 Wilno od wschodu, przeszliśmy w jego stronę na nieokreślone miejsce, nie napotkaliśmy wojsk sowieckich. O godz. 6 rano rozpoczęła się

B.I. 106/A/25

56 16650

slaby ogien artylerii i karabinow miesnych;
to byla walka o przejsci przez Wilie. Kom-
pania uzbrojona w karabiny r.k.m., ale z ni-
dostateczna ilościa amunicji, wymuszyla uco-
sco dnia z Wilna razem z wiekroscia wojska
stajomijego w Wilnie w kierunku Mejszoga
i dalej granicy litewskiej. Noc z 19 na 20 wies-
nia spdzilismy na ubezpieczonym postoiu
między Mejszoga a granicą litewską. Sy-
tuacja, w jakiej znajdowalismy się, nie byla
naszemu sprzyjajaca! Panowalo powszechne przekonanie,
ze jestesmy odcięci od granicy li-
tewskiej przez czolgi i oddzialy smotryz-
twe sowieckie. W tej sytuacji odawalo się, ze
grozi wyzstkiem albo śmierci albo niewolę.

W ewizetku z tym wyperetala się masowa
desercja wśród wojska, której reszta dowodcy
nie przewidziatali. Okazalo się jednak, ze
wiadomości o odcięciu od granicy nie są praw-
dziwe, i następnego dnia 1.20. 20 wiesnia
kompania wraz z innymi oddzialami przekro-
cyla granicę polsko-litewską.

4. Kompania, do której należałem, udziału
w walkach nie brała i dlatego nie miała
zabitych.

5. Je względu na to, że kompania byla
kilkokrotnie reorganizowana i nie brała

B - I 106/A/25

57

udziału w walkach, Amund ¹⁸⁶⁵ wśród osób, które wyróżniły się. Stano weso jednak że waznie porozkamt d-ez kompanii por. Rolenski, który od czasu wyjazdu z Wilna zupełnie nie interesował się kompanią, a w noc z 19 na 20 września, kiedy ogół żołnierzy opuszczała nocna, zaszył się najspokojniej w siano i spał, nie chcąc o niczym słyszeć. Ogół żołnierzy nie miał do niego zupełnie zaufania, co było spotęgowane tym, że por. Rolenski należał do niemieckiej służby. Przytłocze okazała, że ci żołnierze mieli rację, bo por. Rolenski, który w 1941. był w obozie internowanych w Głazowie (Z.S.R.R.) odmówił wstąpienia do Armii Polskiej i wstąpił w szeregi armii sowieckiej; dostał później wiadomości, że działał jako dywersant sowiecki w okolicach Grodna, zginął z rąk niemieckich.

Stung por.

por. Westralesier

B.T. 106/A/26

CENTRUM WYSZKOLENIA ARMII
OSRODEK WYSZKOL. PIECHOTY

M.p. dnia 19. października 1943.

Termin 26.X.43.

Polecam przedstawić do dnia 26.X.43. godz.18.00 - poniższy kwestjonariusz. Należy dokładnie i jasno odpowiedzieć na wszystkie pytania zawarte w kwestjonariuszu.

KOMENDANT OSRODKA WYSZKOLENIA PIECHOTY

SZYMAŃSKI

pprk. dypl.

*PZ. 1. dp
6 pp. - of. mob. (Wilno)*

275/VI

CENTRUM WYSZKOLENIA ARMII
OSRODEK WYSZKOL. PIECHOTY

M.p. dnia 21 października 1943.

APW 16847

KWESTJONARIUSZ

1. - Stopień (~~st.st., rez., st.sp., czasu wojny~~)..... *porucznik*
Imię i Nazwisko, data i miejsce urodz., ostatni przydział pokojowy lub stanowisko cywilne. *Tadeusz Westralesier 8.VI.1906 u Pa-terobuczy. Ofic. mob. 6 p.p. Leg. J.P.*
2. - Podać nazwę, skład i obsadę pers. własnego pododdz., sąsiednich pododdziałów oraz WJ. do której oddział należał.....
Dowódz. plut.: por. Ostrowski Wiktor; ppor. Mierniejowski Tad.
3. - Podać krótki opis mobilizacji, przyjazdu na front oraz walk, których autor sprawozd. brał osobiście udział (możliwie w relacjach codziennych od dnia wyruszenia na front do chwili kapitulacji wzgl. dostania się do niewoli). *N. mob. alajm. mobilizatem 6 p.p. leg. K. mob. parow. z mobiliz. weter. 205 p.p. oraz 3 marsz. i Osr. Zapas. 1.2.P. Od 13. IX. byłem dec. Komp. c.k.w. O.2. 1.2.P. udziału w walkach nie brałem. 20. IX. 1939 r. przekroczyłem granicę litewską z oddziałem z bronią i pod dowództwem ppłk. Pawlika Jana.*
4. - Podać nazwiska zabitych podczas akcji woj., ew. zmarłych z powodu ran odniesionych na polu walki, wzg. zamord. na tyłach lub zmarł. w niewoli.....
5. - Podać nazwiska osób, które wyróżniły się szczeg. wyrozn. odwagą bohaterstwem i t.p. lub też takich, które popełniły czyny niegodne munduru polskiego.....
6. - W obsadzie pers. sztabów wzgl. oddz. podać również nazwiska lekarzy intendentów, księży-kapelanów oficerów uzbr. i t.p.....

UWAGA - W braku miejsca wykorzystac druga strone.

Westralesier por.

1774.4.3
1774.4.3
1774.4.3

1774.4.3
1774.4.3
1774.4.3

Dontr. Lokota, Podol.
K O P.
Porotose
(Lokotke - potem
Wilno)

1774.4.3

1774.4.3

1774.4.3

B. III.6.

g

*Centr. Szkola Podof. KOP
"Ossowice"*

BARGIELSKI STANISLAW

mjr.

*/mob. 135 pp -
OZ. Szkolka
OZ. A.D.P. Wilno)*

REF. 106/A/27

B.I. 106/A/27

59

REFERAT
HISTORYCZNYKwestionariusz

Ad 1. Major st. st. Stanisław Bargielski urodzony 4-go
kwietnia 1898 r. w Warszawie.

Ad 2. Łastepca Komendanta Centr. Szkoły Podofic. R.O.P. w Osowcu.

Ad 3. Łastepca Szefa Sztabu 15 pp.

Komendant Szkoły ppłk. Jabaryński Tadeusz,

Ł-ca R-dta mjr. Nowicki Stanisław,

Ł-ca R-dta kpt. Bargielski Stanisław,

Ł-ca dyomu art. R.O.P. mjr. Halasek Jan,

Ł-ca baonu fort. R.O.P. Osowiec.

skhwily mobilizacji:

Ł-ca 135 pp. - ppłk. Jabaryński Tadeusz,

Ł-ca Ł baonu - mjr. Nowicki Stanisław

--- " --- - mjr. Nowicki

--- " --- - kpt. Komopka Jan

--- " --- - mjr. Halasek

--- " --- - mjr. Halasek

Ad 4. Mobilizacja Centr. Szk. Podofic. R.O.P. zaczęła się ogarnąć
7-ego dnia 24 III 1939 r. została ukończona bez żadnych
przeszkód i w myśl planu mob. po 56 godzinach.

Centralna Szkoła R.O.P. w Osowcu amobilizowała:

135 pp.

Baon fortyfikacyjny R.O.P. Osowiec,

Dyom artylemii lekkiej

7 plutonów artylemii fortecznej

Kompanie wartownicze i

szereg drobnych pododdzia. spec.

Po przeprowadzeniu mobilizacji pismem Szefa
Sztabu Gibronego jako Ł-ca Komendanta Szkoły otrzy-
malem rozkaz likwidacji C.S.P. w Osowcu i przekaza-
nie ewakuowanego majątku szkoły do B.L. 6 pp leg.
w Sokółce, następnie rozkaz został zmieniony i cały
majątek szkoły przekazalem Obr. Zap. 1. O.P. Leg. w Witulinie.
gdzie skierowalam kpt. st. st. Nowickiego walcawca
i kilku podoficerów celów odbioru transportów kol.
i przekazywanie majątku szkoły Rewal. Obr. 1. O.P. Leg.

Po ewakuacji majątku szkoły zorganizowalam
z nadwyżek baonu piechoty w sile 6 komp. (okolo
1000 szereg. i 30 ofic.). Część pododdziałości wysłałam
koleją do Sokółki. Z resztą baonu i całym taborem
(z najdroższymi sprzętem) 4. IX 1939 r. marшем
pieszym udalam się do Sokółki.

B I 106 / A / 27

60

OK III
 W dniu 8. IX 1939r. zameldowałem się u Ley B. L.
 6 pp Leg. mjr. Siomki, gdzie otrzymałem rozkaz zakwa-
 terowania baonu w mi. w pobliżu Sokółki. Od dnia
 8. IX do 11. IX 1939r. poświęciłem czas na organizację baonu.

W dniu 11. IX otrzymałem rozkaz od mjr. Siomki, ażeby
 wraz z baonem, cały batalion i szereg pododdziałów gosp. war-
 szawę piwnym dotarł do Wilna drogą skrajną, aś wiodła
 pominała drogą Sokółka - Grodno - Wilno jest zagrożona
 przez wojska niemieckie. Po kilku dniach uwarstwieniu przez
 Łosty - Szerechyn - Lidę, domarszerowałem do Wilna
 i w dn. 17. IX 1939r. zameldowałem się u oddziałem
 u Ley Obr. Leg. 1. D. P. - ppłk. Pawlika Jana. Wznowiłem
 Ley Obródka przeorganizację cały szereg batalionów
 i oddział Obródki i miasta otrzymał przydział.

W dniu 18. IX w gołbinowskich pododdziałach otrzymałem
 rozkaz odesłania służby ofic. insp garnizonu Wilno.
 Po przyjeździe do Rudy Miasta zostałem poinformowany,
 że służbę objął inny oficer. Po wyjściu z Rudy Miasta
 otrzymałem strzał i dowiedziawszy się od żołnierzy
 cywilnych, że w mieście znajdują się oddziały Armii
 Czerwonej. Ponieważ nie znałem miasta, pakis uciec
 Gimmajaluy przeprowadził mnie boerzymi ulicami
 do Mostu Licheńskiego, skąd uleciałem się do Koszar Obr.
 1. D. P. Leg. Rozkaz był opuszczony przez oddziały,
 które wymaszerowały z terenów Litwy. W drodze do
 Hejragoty zameldowałem się u Ley pierwszego ma-
 szynowego oddziału (był to III baon O. L. 1. D. P. Leg. - mjr.
 Wilkowskiego Wilhelma).

Z tym oddziałem przekroczyłem granicę litewską w
 dniu 19. IX 1939r.

Barqielchunij

B I. 106 / A / 28
Sprawozdanie z walk 1939 roku.

61

- 1) Podporucznik rzd. Degórski Remigiusz urod. 1.X.1908.
 z majątku Siewierski p. Włodawek woj. poleskie.
 przydzielony Centralna Sekcja Podop. K. O. P. w Orowcu.
- 2) Obecny przydzielony do ca. plutonu 1 kompan. 15 pp.
- 3) Wirodek Tapasowy T. O. P. Sokółka, Wilno.
 Komendantem O. Z. w Sokółce był mjr. Stomka.
 Komendantem O. Z. w Wilnie w 1 pp. leg. był ppłk. Obtułowicz.
 do ca. kompanii 2 z. do której następnie był kpt.
 Gluza.
- 4) Ostatnim telefonem wzywamy nas do Centralnej
 Sekcji Podoficerskiej K. O. P. w Orowcu z dnia
 6. VIII. 1939 r. do Orowca. Po dwóch dniach
 pobytu w Orowcu jako nadliczbowy zastępca prze-
 my do Wirodka Tapasowego T. O. P. w Sokółce.
 Po zlikwidowaniu O. Z. T. O. P. w Sokółce,
 ewakuowany zastępca do O. Z. w Wilnie
 i przydzielony do 1 pp. leg. kompan. 2 z. do ca. kompan.
 był kpt. Gluza, a do ca. kompanii był ppłk. Obtułowicz.
 Dnia 17. IX. 1939 r. 1 pp. leg. został zaalarmowany o godz.
 5⁰⁰ i doświadczył, iż, że armia bolszewicka przekroczyła
 granicę polską. Tego dnia w godzinach popołudniowych
 w całości marowy jako go ujął w ręce pod dowództwem
 ppłk. Obtułowicza i zamieszkał w mieście Wilno.
 Nasza kompan. 2 z. pod dowództwem kpt. Gluzy zamieszkała.

rozważa na Borow i tam staliśmy przez całą noc i dzień. Dopiero pod wieczór dnia 18. IX. 39 r. wycofaliśmy się na most "Strategiczny" obwodzie Łowicz. 22 i broń przydzieloną C. K. M. przywrócić możemy. Są jako d. ca. plutonum i w tym czasie zadanie samokucielic, Antokolska. Broń przydzielona do pluton I. C. K. M. Należy ukarać się upła. czołgi i natychmiast miastem rościć od ppłk. Obtużonice ostrycyżyciu. Dnia 19. IX. 39. między godz. 6⁰⁰ - 7⁰⁰ po przejściu wystąpił odskok, który dotarł do granicy Litewskiej, u nas broni możemy być jako strażylka. Pod wieczór dnia 19. IX. 39. w rejonie Męjszagoty wypracowano była obrona broni, która została do rana dnia następnego tj. do dnia 20. IX. 39. Dnia 20. IX. 39. z rozkazem ppłk. Obtużonice sprowadzić stanowiska obrony i samokucielic w kierunku do granicy Litewskiej do miejsc. Bartkusi. Tu po krótkim przedsięwzięciu ppłk. Obtużonice, który zaprowadził i ogólny sytuację na powie i sytuację, u nas i oddziałów dwudziestu metrocylicy i ogóln. 72⁰⁰ uprzedzić granicę Litewską.

B.I. 106/A/28

Dyplom Krippa.

B.T. 106/A/29
Kwestjonariusz

63 REFERAT
 HISTORYCZNY

dla oficerów Polkich w Zbrojnych w ZSRR (walki 1939)

1. Stopień, imię i nazwisko: - ppłk. rez. Brostowski Jan
 data i miejsce urodzenia: - 16.1.1908r. Łaskawo, pow. Jarosławski
 ostatni przydział pokojowy: - Cent. Szkoła podofic. Kopu w Osowcu
2. przydział obecny: - 13 ppł. 5komp.
3. nazwa, skład i obsada personalia niarnego pododdziału w wojnie 1939. - Oddział Zapasny I bryg. mech. legj.
 6-te, a następnie 4-te komp. Oficerowie tej komp.: kpt. Łappo, ppłk. Biedrzycki Karol, ppłk. Staszynski, ppłk. Ambroziński Jan oraz por. i ppłk. (nazwiska zapomniałem)
4. krótki opis mobilizacji i następnym wypadkach do dnia internowania: -

Dostawem powołany do wojska 30. VIII. 39r. Liczba dni służby w sierpniu w Warszawie po operacji. Po skróceniu jej, w myśl kazy powołania, w Osowcu, otrzymanem 2. IX. dwutygodniowy urlop robotniczy dla dotarczenia kuracji. Wniośmieniem razem do szpitala do Łaskawo. Bez wstąpienia zbliżenia do Niemców, opuszczam miasto 7. IX. po południu. Kieruję się na wschód ku Wólce, gdzie miastem się zgłonię po ucieczce. Trasa to przebiegiem przez woson i Łojas. Przez Siedlce: Komarów, dowodzone przez pułkownika, później pułkownika, przez niemieckie samoloty. Inżynier: - Wch. cywilnych roboty. Ponadto Niemcy bombardują Siedlce. Obok linii komunikacyjnych, w kierunku tam pociąg. 9. IX. widać przybywam do Siedlec, gdzie zostaję do inwentura. Przez cały ten dzień Siedlce to b. intensywne bombardowanie. Za wyjątkiem krótkiej przerwy podziemnej, samoloty niemieckie stały kopis nad miastem i rzucały bomby. Z wanc. strony odejrzaję się w stronę CKM, ale nie widzieliśmy, żeby coś restabły. Ludność w miastem mała, to narażona poproszeni ułotkami, ułoty się po oblotkach wstąpienia. Głównie z niemieckimi samolotami, opuszczam Siedlce, idąc całą ulicą, a nawet dłużej. Party niemieckie wzięły miastem i dowodzone ułotkami. 10. IX. nad wancem uszłam Łuków, łoty zniszczone, ale ostatecznie - uciekaj mi Siedlce. Na jedyną, ułoty - spalona samoloty, a szary samolot ludności cywilnej i wojskowej. Wzięto rzyż na wschód. Przez Brześć: Baranowice dostaję się do Wólki. 17. IX. zgłaniam się do Oddziału Zapasnego

I dyw. przed. legi. do której wcielony komp. uderzył z Azowa, gdzie właśnie przysyła przyszedł po powrocie do wojska. Tym razem został przydzielony do 6 kompanii w kompaniach 6 pp. Leg. Narazem był specjalnej funkcji. 8. IX. wcielony 6.5 i 4 kompanii z Azowa rapas. I dyw. przed. legi. wcielony jako 4 kompanii. pod d. takim kpt. tagony. opuszczony razem z innymi oddziałami (skierowanymi do Staweków). 19. IX. kompanii uciekała do batalionu Kopu (nazwy nie pamiętam), który postawił bronie i w rej. Mejnagoty (28 km. od Lwowa). Chłopi i bez broni (było ich dużo, zdają się być jak polowa) cywilowo odpadli po drodze, cywilowo zostali w Mejnagocie. W kompanii pozostali 5 oficerów (kpt. tagony, ppor. Brodajki Karol, ppor. Starzyński, ja i jeszcze jeden; ppor. uciekał do innej kompanii) oraz około 60 żołnierzy. Uciekali w kierunku, po kilkadziesiąt kilometrów na południe. Broni uciekała nowej i granatów zupełnie nie było. Należy mieć w pamięci, że to pateli było na całym stan kilka. Kompanii została podzielona na 2 plutony (po 2. et. oficerów na pluton, ja - do 1. plutonu). Przez cały dzień 19. IX. przelatywały przy Mejnagocie. Obydwoje i przelatywały batalionem Kopu rapas. Stanowiska na Mejnagocie. Kuchnia z uglem nie uciekała, ale obywateli uszkodziła. 64
 Obywateli Lwowa oddziały i grupy żołnierzy uciekały ku granicy Litwy. Oddział ochotników Litwiskiego racji ratownicy uciekały w stronę i żołnierzy, oddział ten bronił się do ostatniego momentu i p. i w ten sposób racji i tam uciekała w stronę Litwy, celami przygotowania i do obywateli. Wielotony i tych ochotników nie uciekał i zupełnie obywateli i broni. Po południu kompanii uciekała przelatywała i do kompanii z Azowa rapas. I dyw. przed. legi. i ratownicy i w Litwę uciekała około 1 km. od Mejnagoty. Zostaliśmy podzieleni na kilka oddziałów, ale od tego nie wiem. W tym momencie dzień kompanii nie było, zastępnymi go poruszył (nazwiska nie pamiętam), rasi kpt. Tagony adreśli od nas jezera przed południem (dla oddziału ratownicy, jak ten dzień) i do kompanii. Jego dzień nie uciekał. Spokojnie go dopiero zastępnymi ranka przy granicy, w wiosce obok Lwowa. 20. IX. razem uciekał w stronę Litwy ku granicy. Dowodzący i batalionem Kopu robił to samo. Ogółem uciekał, w kierunku północnym, iadnego kierunku. Żołnierze uciekali i przelatywała i granicami. Jedni przelatywała granicami, inni uciekali w kierunku Litwy uciekał w stronę Litwy. Wszyscy powróceni przy...

B.I. 106/A/29

Archives Reference No: B.I.106/a

bowi, w jednym miejscu to nawet dwa do trzy tygodnie. Słychać
 naciągano strąty, wybuchy granatów. Rantki i strątki i wa-
 nej kaurp. rozstrzelił się. Ostatniej nocy uciekli nawet wato-
 wicy wyprowadzeni przez wiec dla obojczy kaurp. W ciągu dnia
 20. IX. przebywam w pobliżu granicy. Wierzę, że w końcu
 urości, i w końcu omieckie zbliżają się do granicy (informacja, jak się
 potem okazało błędna, gdyż ci dopiero następnego ranka)
 przechodzą o godzinie 24 - grupy oficerów, podch. i podofic. na stronie
 litewskiej, gdzie nastawem interesowały. Również nie mniej między
 innymi przedli: kpt. Lappo, ppłk Biedrzycki, ppłk Ptanyński. Niej-
 ne przypisa - rona idęca - Najbardziej do dywizji po stronie
 litewskiej.

B.I. 106 / A / 29

65

Braganierzecka 11. VII. 42.

I. B. B. B.

Por. Klepacki Bolesław
 Wzrost 170cm 1/15 pp.

B.I.106/A/30

21.XII.42.

66

159

154/IV

Kwestionariusz

dla oficerów Polskich sił zbrojnych w Z.S.S.R. (półki 1939)

1. Porucznik rezerwy Klepacki Bolesław
 urudzony 26 maja 1900 r. w Białymostku
2. Przydział uboczny: D-ca plutonu łącznikowego
 I Bawaru 45 pułku piechoty.
3. 24.VIII.39 zastąpił imieniem paszportowy
 do Centr. Szk. Podof. H. O. P. w Osnabr. Jego
 dowództwo dostąpił przydział na oficera z
 III Bawaru 135 pp. (D-ca Bawaru kpt. Kuruptka)
 Do Ldwiack mają funkcję obciążeni oficer, który
 przybył z kursu oficerów uzupełniających w Rosji,
 a ja utwierdzałem rozkaz odwołać nadwyżki.
 przeszło 200 ludzi, do Jakūtki.
 Do Jakūtki przybył 27.VIII.39.
 W ciągu następnych Ldwi przybyło jeszcze
 z nadwyżek w Osnabr. około 300 ludzi.
 Z rozkazu p. majora Stanki, zorganizowałem
 z tych ludzi kompanię starszą, oficerów kwater
 art., plt. akum., plt. pionierów, plt. łącznikowy
 i oddział odmi-gosp.
 1.IX.39. jako d-ca kompanii starszej i oficerów
 hot. art. (choć pododdziałów bez karabinów) otrzymałem
 rozkaz wymaszować do na. Drakta (5km od Jakūtki)
 i tam czekać na dalsze rozkazy.
 D-cami plutonów w komp. starszej byli:
 ppor. Biedrzycki Marcin, ppor. Degórski Tomasz
 i ppor. Gąsiorowski Siem i oficerami hot. art. byli
 ppor. Hauptmann i ppor. Saka Jan
 7.IX.39 przybył do Drakta, przeszło
 z Osnabr. p. kpt. Bargielski (ubocznie major)

z kemp. strategicznego i obieg do twa nad czołową.
 9 lut. 10. IX. 39. wyjeżdżający do Birodka
 Zaporożskiego i D. S. w Wilnie, gdzie
 otrzymał przydział na drogę II plutonu
 i kemp. c.k.m. B.I. 106/A/30

67

Narwińska drogą kemp. nie pamiętam
 D-ami plutonów byli: I ppor. Siat, II-ja.
 III ppor. Smutka, IV ppor. Raska, pst. m. m. m.
 ppor. Wasilutyski. Zarobek w kemp. było
 jeszcze kilku oficerów, którzy byli zastępcami
 dwóch pst. (ppor. Bohatyrewicz, ppor. Jędrzejko)

17. IX. 39 wyznaczony z kemp. przez most
 strategiczny i kemp. masę zatrzymaną się
 w lasie w miejscowości celnickiej (wtedy nie pamiętam)

18. IX. 39 cofnięty się ze strony Wilni (pamiętam)
 w kierunku mostu strategicznego, a jeden karabin
 przydział do kemp. na prawy skraj.

Wtedy rozporządził się stacja z kolumnami.
 Of. moim oddziałem było szkielet (duplikat)
 przez most przydziałemu jemu. masę samostopu)

zostawiał na prawym skraju, kolumna mostu
 Zielonego, gdzie był III pst. c.k.m. ppor. Smutka
 wyjechał się do ostra studanina (został pod
 względem skutecznosci niżej, na swojej stronie
 najcięższe brzoń były c.k.m. i granaty, a kolony
 stawali z działek czotgowych, dwa poiskami
 z takiego działka, został r. k. m. m. j. pierwszy karabin)

19. IX. 39 rano, zylkine maszyną wyjeżdżający się
 do Chyżnagoty. Z 29. IX. 39 schorpiczaniem
 dwa porządkami karabinami, partoj maszyn
 Birodka Zaporożskiego.

20. VIII. 39 przed południem przewożący
 granat c.k.m.

W. Spach

B.T. 106 / A / 31

1. D. p.

02. 1 od. p.

134

68

285

(5 p. p.)

(stwierdzenie o. r. Centrum. Sols. podof. K.O.P.)
(Wilna)

Do

Starszego Polskiego Oficera

w Lubecie

por. Stefan Frick-Woronski, Lubeka,
Waisenhofstrasse 2b

Sprawozdanie z udziału w Kampanii Polskiej 1939.

Jako ppor. rez z Przydziałem "Podoficerska Szkoła K.O.P. w Osowcu nad Biebrza otrzymałem w dniu 25 sierpnia 1939 roku rozkaz natychmiastowego stawienia się do formacji. Po drodze jadąc motocyklem uległem wypadkowi poszarpania nogi. Do Osowca przyjechałem lekko ranny, trafiłem do t. zw. nadwyzek w związku z czym skierowano mnie do Wilna. Tam otrzymałem przydział do 5 Pułku Piechoty Legionowej. Do chwili ewakuowania Wilna t. j. do dnia 18 września leżałem na Izbie chorych z już zablizniająca się rana. W dniu tym razem z ostatnimi oddziałami osłaniającymi miasto skierowałem się w stronę granicy litewskiej. Razem z tymi oddziałami te granice przekroczyłem bogdajże 22 września. Od tego czasu aż do ~~marca~~ czerwca 1940 roku przebywałem w Litewskim Obzie Internowanych Oficerów Polskich początkowo w Poladze nad morzem, potem w Kalwarii.

Do niewoli w Niemczech dostałem się z powstania warszawskiego.

Stefan Frick-Woronski
Stefan Frick-Woronski
porucznik rez.

Lubeka, dnia 8 listopada 1939 roku

B I. 106/A | 32

69

Osrodek Zapasowy
1 Dywizji Piechoty Legionów
III Batalion
M.p. dnia 18. IX. 39r.

D-ca 1 plutonu
por. Olszyniecki

nr. rozdzelnika

D-ca O. Has. Hilno zarządek, by na wypadek
pojawienia się wojsk sowieckich, otwierać ogień tylko
na jego rozkaz.

Otrzymuję:

D-ca 7, 8, 9 kompanie strzel.
D-ca 3 kompanie c.k.m.
a/a

Jonidek Baonni
H. M. Wileczyński
major

Rozkaz d-cy batalionu przesyłam
do ścisłego wykonania. D-ca 3 kompanie c.k.m.
H. M. Wileczyński

Nr. Muz. 22194